

Anna Abramczyk

**PROGRAM NAUCZANIA
JĘZYKA NIEMIECKIEGO**

***KSZTAŁTOWANIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH
NA LEKCJACH JĘZYKA NIEMIECKIEGO***

**W BRANŻOWEJ SZKOLE I STOPNIA – KONTYNUACJA
JĘZYKA NAUCZANEGO JAKO DRUGI
W SZKOLE PODSTAWOWEJ**

**PROGRAM SPÓJNY Z WARIANTEM PODSTAWY PROGRAMOWEJ III.BS1.2,
DLA UCZNIÓW KONTYNUUJĄCYCH NAUKĘ JĘZYKA NIEMIECKIEGO**

WARSZAWA 2019

Autorka:

Anna Abramczyk – nauczyciel dyplomowany z 20-letnim stażem nauczania języka niemieckiego w szkole ponadgimnazjalnej. Egzaminator gimnazjalny i maturalny, współpracuje z OKE we Wrocławiu. Doradca metodyczny Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Autorka publikacji metodycznych dla nauczycieli języka niemieckiego. Doktorantka na Wydziale Nauk Pedagogicznych w Dolnośląskiej Szkole Wyższej we Wrocławiu.

Spis treści

Wstęp	4
1. Cele i treści kształcenia	5
1.1. Cele i treści kształcenia językowego	5
1.1.1. Wymagania ogólne – cele kształcenia	5
1.1.2. Wymagania szczegółowe – treści	6
1.2. Cele i treści kształcenia pozajęzykowego	10
2. Zadania szkoły na trzecim etapie edukacyjnym	11
3. Cele wychowania	12
4. Treści zgodne z wymaganiami szczegółowymi zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego	13
4.1. Zakresy leksykalne	14
4.2. Zagadnienia gramatyczne	14
4.3. Funkcje językowe	17
5. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania	18
5.1. Zasady nauczania	18
5.2. Pomoce dydaktyczne	18
5.3. Wiodąca metoda nauczania	19
5.4. Techniki pracy	19
5.4.1. Metoda projektów	20
5.4.2. Metoda <i>WebQuest</i>	21
5.4.3. Metoda odwróconej klasy	22
5.4.4. Rozwijanie autonomii ucznia a kształtowanie jego kompetencji kluczowych	23
5.4.5. Kształtowanie kompetencji społecznych – kooperatywne uczenie się	25
5.5. Techniki pracy z uczniem nad poszczególnymi sprawnościami językowymi	25
5.5.1. Nauczanie słownictwa	25
5.5.2. Nauczanie gramatyki	27
5.5.3. Techniki pracy nad działaniami / sprawnościami językowymi	28
5.6. Formy socjalne pracy na lekcji	32
5.7. Przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego	32
5.8. Wykorzystanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w nauczaniu języka niemieckiego	33
5.9. Klimat efektywnej współpracy na lekcji	35
6. Sposoby indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz od warunków, w których program będzie realizowany	36
6.1. Praca z uczniem zdolnym	38
6.2. Praca z uczniem dysfunkcyjnym, w tym – z syndromem nieadekwatnych osiągnięć szkolnych	38
6.3. Kształtowanie kk – przykładowe scenariusze lekcji	40
7. Opis zakładanych osiągnięć ucznia	45
8. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia	46
8.1. Podstawa oceniania	47
8.2. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych	47
8.3. Wymagania niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen	48
9. Ewaluacja programu	49
Literatura źródłowa	52

Wstęp

Niniejszy *Program nauczania języka niemieckiego*¹ jest przeznaczony do realizacji z uczniami, którzy kontynuują kształcenie językowe w zakresie języka niemieckiego w szkole branżowej na podbudowie dwóch lat nauki w szkole podstawowej. Program ma charakter otwarty: opisane sposoby realizacji celów i treści należy traktować jako propozycję. W gestii każdego nauczyciela leży uzupełnianie ich o preferowane przez niego sposoby pracy z uczniem adekwatnie do potrzeb i możliwości placówki, w której program jest realizowany. Nauczyciel decydując się na realizację programu, powinien mieć na uwadze różnorodność szkół, klas, grup, uczniów, a zatem i potrzeb edukacyjnych. Zgodnie z tytułem programu cele i treści kształcenia językowego oraz sposoby ich realizacji są ukierunkowane na kształtowanie kompetencji kluczowych, ponieważ kompetencje to więcej niż wiedza czy umiejętności: to również postawy. Znajomość języka obcego to kompetencja kluczowa sama w sobie i jest zaliczana do kompetencji przyszłości. Umiejętności językowe będą dla ucznia w przyszłości narzędziem i nie są one celem samym w sobie. Dlatego warto się zastanowić, jak pracować, by oprócz celów przedmiotowych realizować także cele społeczne i motywacyjne. Praca nad motywacją ucznia powinna uwzględniać jego potrzebę indywidualności, autonomii i wyjątkowości, potrzeby rozwijania ekspresji kulturowej oraz bazować na ciekawości poznawczej. Motywacja wewnętrzna jest nieocenionym motorem działań – stąd postawienie na autonomię ucznia i metody sprzyjające rozwijaniu kompetencji kluczowych, które będą przydatne naszym wychowankom przez całe życie. Tak jest z kompetencjami społecznymi, cyfrowymi, uczenia się lub technicznymi, które – niezależnie od realizacji celów przedmiotowych – wysuwają się na pierwszy plan, jeśli uświadomimy sobie, że nasz uczeń – wychowanek będzie funkcjonował w przyszłości w społeczeństwie, a naszym zadaniem jest przygotowanie go na wyzwania bardzo złożonego i równocześnie dynamicznie zmieniającego się świata, w tym – warunków pracy.

Program opiera się na założeniach konstruktywizmu, partycypacji i orientacji na ucznia:

1. Wiedza przedmiotowa jest niezbędna, ale nie stanowi celu samego w sobie, istotne są bazujące na niej umiejętności i kompetencje.
2. Rolą nauczyciela nie jest bycie źródłem wiedzy, ale stwarzanie pozytywnego klimatu uczenia się i organizowanie warunków jej zdobywania.
3. Stosowane przez nauczyciela metody i techniki powinny sprzyjać aktywności, autonomii samodzielności i odpowiedzialności ucznia.
4. Zapewnienie uczniom możliwości wspólnego budowania wiedzy jest jedną z podstawowych zasad skutecznej dydaktyki.
5. Stosowane w procesie dydaktycznym techniki pracy i zadania powinny być zorientowane na ucznia, dostosowane do jego możliwości psychofizycznych, zainteresowań, a przy tym bliskie jego potencjalnym doświadczeniom życiowym.

¹ W niniejszym programie nauczania autorka wykorzystała treści *Programu nauczania języka niemieckiego. Kształtowanie kompetencji kluczowych na lekcjach języka niemieckiego w liceum ogólnokształcącym i technikum na podbudowie nauki w ośmioletniej szkole podstawowej (II.2) – program spójny z wariantem podstawy programowej III.2.*

1. Cele i treści kształcenia

1.1. Cele i treści kształcenia językowego

Podstawa programowa w zakresie języka obcego nowożytnego² w sposób luźny nawiązuje do ESOKJ, co znajduje odzwierciedlenie w strukturze dokumentu. Cele ogólne (wymagania ogólne) i wymagania szczegółowe (treści) rozpisano w podstawie w odniesieniu do pięciu działań językowych z ESOKJ: wiedzy, recepcji, produkcji, interakcji i mediacji – każdorazowo na płaszczyźnie języka mówionego i pisanego. Poniższe zestawienie przedstawia zapisy podstawy programowej w zakresie wymagań stawianych absolwentowi szkoły podstawowej, który w branżowej szkole I stopnia kontynuuje naukę drugiego języka obcego po szkole podstawowej.

1.1.1. Wymagania ogólne – cele kształcenia

WIEDZA Znajomość środków językowych	RECEPCJA Rozumienie wypowiedzi	PRODUKCJA Tworzenie wypowiedzi	INTERAKCJA Reagowanie na wypowiedzi	MEDIACJA Przetwarzanie wypowiedzi
Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w tym ustne i pisemne wypowiedzi dotyczące wykonywania najbardziej typowych czynności zawodowych, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń samodzielnie tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w tym wypowiedzi umożliwiające elementarne komunikowanie się w środowisku pracy, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach, w tym związanych z elementarnym komunikowaniem się w środowisku pracy, reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie, w formie prostego tekstu w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego, w tym bardzo prostych tekstów związanych z wykonywaniem najbardziej typowych czynności zawodowych, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

² Zob. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.

1.1.2. Wymagania szczegółowe – treści

Wymagania szczegółowe wynikają wprost z zapisów podstawy programowej i przedstawiają się jak poniżej.

W zakresie środków językowych:

Uczeń posługuje się **podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych)**, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) nauka i technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz);
- 14) podstawowe elementy wiedzy o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz o podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej (zakres tematyczny związany z efektami kształcenia wspólnymi dla wszystkich zawodów, określonymi w podstawie programowej kształcenia w zawodach).

Wiedza o krajach nauczanego obszaru językowego znalazła się poza zakresami tematycznymi i powinna być realizowana przy okazji omawiania poszczególnych bloków tematycznych. W podstawie programowej została ujęta jako kompetencja interkulturowa w punkcie IX.

W zakresie recepcji:

Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne, w tym dotyczące wykonywania najbardziej typowych czynności zawodowych (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

1. reaguje na polecenia;
2. określa główną myśl wypowiedzi;
3. określa intencje nadawcy / autora wypowiedzi;
4. określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
5. znajduje w wypowiedzi określone informacje;
6. rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne, w tym dotyczące najbardziej typowych czynności zawodowych (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, instrukcje, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):

1. określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
2. określa intencje nadawcy / autora tekstu;
3. określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, czas, miejsce, sytuację);
4. znajduje w tekście określone informacje;
5. układa informacje w określonym porządku;
6. rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

W zakresie produkcji:

Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne, w tym wypowiedzi umożliwiające elementarne komunikowanie się w środowisku pracy:

1. opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
2. opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
3. przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
4. przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
5. opisuje upodobania;
6. wyraża i uzasadnia swoje opinie;
7. wyraża uczucia i emocje;
8. przedstawia sposób postępowania (np. udziela instrukcji, wskazówek, określa zasady);
9. stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne, w tym wypowiedzi umożliwiające elementarne komunikowanie się w środowisku pracy (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, kartkę pocztową, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):

1. opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
2. opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;

3. przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
4. przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
5. opisuje upodobania;
6. wyraża i uzasadnia swoje opinie;
7. wyraża uczucia i emocje;
8. przedstawia sposób postępowania (np. udziela instrukcji, wskazówek, określa zasady);
9. stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

W zakresie interakcji – reagowania:

Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach, w tym związanych z elementarnym komunikowaniem się w środowisku pracy:

1. przedstawia siebie i inne osoby;
2. nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
3. uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
4. wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
5. wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
6. składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
7. zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
8. proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
9. prosi o radę i udziela rady;
10. pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
11. nakazuje, zakazuje, instruuje;
12. wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
13. wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
14. stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, krótki list prywatny, e-mail, wpis na czacie / forum) w typowych sytuacjach, w tym związanych z elementarnym komunikowaniem się w środowisku pracy:

1. przedstawia siebie i inne osoby;
2. nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
3. uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz / ankietę);
4. wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
5. wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
6. składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
7. zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
8. proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia

codziennego;

9. prosi o radę i udziela rady;
10. pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
11. nakazuje, zakazuje, instruuje;
12. wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
13. wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
14. stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

W zakresie mediacji:

Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie, w tym bardzo prosty tekst związany z wykonywaniem najbardziej typowych czynności zawodowych:

1. przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
2. przekazuje w języku obcym nowożytnym lub w języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
3. przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

Powyższe treści powinny zostać zrealizowane w trakcie etapu edukacyjnego, podstawa programowa nie narzuca ich realizacji w określonej kolejności: prawem nauczyciela jest decyzja o realizacji wybranych treści w najbardziej dogodnym, z punktu widzenia uczenia się jego uczniów, momencie procesu kształcenia kompetencji językowych.

Z reguły nauczyciele ustalają kolejność realizacji treści w dokumencie pt. *Rozkład materiału*, kierując się ich układem w podręcznikach wybranych dla nauczanych klas.

Przykładowo tom 1 serii *PERFEKT*, tom 1 serii *Infos aktuell* oraz *Infos zum Beruf – profil turystyczno-gastronomiczny* porządkują treści każdego rozdziału według poniższego schematu.

PERFEKT

Kapitel 8 Auf der Reise				
		Słownictwo	Gramatyka	Komunikacja
Lektion 1 Diese Berufe gefallen mir	62	Zawody i czynności z nimi związane.		Nazywam różne zawody. Opisuję czynności z nimi związane. Wyrażam opinie o zawodach.
Lektion 2 Meine Stärken und Schwächen	63		Zdania z <i>dass</i> .	Przekazuję informacje o innych. Opisuję i oceniam swoje mocne i słabe strony.
Lektion 3 Was darfst du mit 16?	64		Czasownik modalny <i>dürfen</i> .	Poznaję uregulowania dotyczące pracy dorywczej dzieci i młodzieży.
Lektion 4 Ferienjobs	65	Ogłoszenia o pracę.		Rozmawiam o ofertach pracy dla młodzieży. Piszę wiadomość do koleżanki lub kolegi.
Lektion 5 LAND UND KULTUR DACH in Fragen und Antworten	66	Udzielam odpowiedzi na pytania i porównuję rozwiązania. Prezentuję ciekawe miejsca w krajach niemieckojęzycznych i w Polsce. UNSER PROJEKT Kennst du die Stadt?		

Wort für Wort effektiv 67 Grammatik perfekt 68 Deutsch im Gespräch 69

Infos aktuell

1 Kontakte 19-32			
1 Wie spät ist es? 20	Słownictwo Liczby powyżej 100 Nazwy zawodów	Gramatyka Zaimki osobowe w bierniku (Akkusativ) dla 1. i 2. osoby liczby pojedynczej i mnogiej Zdania współrzędnie złożone z denn Czasownik modalny mögen i forma möchte- Zaimki dzierżawcze	Cele komunikacyjne Podaję godzinę Określam termin Podaję adres i numer telefonu Wyrażam opinię na temat zawodów Opisuję zawody Wyrażam swoje marzenia i plany Określam przynależność (np. czegoś do kogoś) Przekazuję dane kontaktowe innych osób Literuję niezrozumiałe wyrazy Proszę o powtórzenie i mówienie wolniej oraz o wytłumaczenie nieznanego słowa
2 Telefonnummern 21			
3 Berufe 22			
4 Arbeitsmarkt 23			
5 Kontaktangaben 24			
6 Personalangaben 25			
Grammatikregeln 26	Wortschatzkiste / Nützliche Wendungen 27-29	Impulse 30-32	

Infos zum Beruf – profil turystyczno-gastronomiczny

2 Mein Weg zum Beruf 19-32		
1 Meine Ausbildungszeit 20	Słownictwo System szkolnictwa zawodowego w Niemczech Formy zatrudniania i wynagradzania pracowników branżowych Życiorys, edukacja i rozwój zawodowy Rozmowa kwalifikacyjna, wskazówki i porady	Nützliche Wendungen 28
2 Meine Anstellung 22		
3 Mein Lebenslauf 24		
4 Im Vorstellungsgespräch 26		
Wortschatzkiste 29	Wiederholung 30	Wörter, Ausdrücke und Wendungen 32

Należy pamiętać, że podręcznik bądź materiał edukacyjny nie jest wyznacznikiem celów i treści kształcenia i również tu nauczyciel ma swobodę w decydowaniu o ewentualnej rezygnacji bądź potrzebie rozszerzenia określonych partii materiału lub zmianie kolejności realizacji wybranych treści.

1.2. Cele i treści kształcenia pozajęzykowego

Poza celami bezpośrednio związanymi z umiejętnościami językowymi podstawa programowa określa:

- a) cele szczegółowe w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych, takie jak:
- uczeń przeprowadza samoocenę i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym);
 - uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych);
 - uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

b) cele szczegółowe w zakresie kształcenia strategii komunikacyjnych i kompensacyjnych, takie jak:

- uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczowych lub internacjonalizmów);
- uczeń stosuje strategie kompensacyjne w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych);
- uczeń ma świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

2. Zadania szkoły na trzecim etapie edukacyjnym

Niniejszy program po przyjęciu do realizacji w danej placówce stanie się integralną częścią szkolnego zestawu programów nauczania. Podstawa programowa nakłada na zespoły nauczycieli uczące poszczególne oddziały wspólną realizację celów, opisanych jako zadania szkoły. Poniżej przytoczono zapis podstawy programowej³ obowiązujący nauczycieli realizujących podstawę na trzecim etapie edukacyjnym. Analiza zapisów pozwala stwierdzić, że znaczną część zadań szkoły można zrealizować w sposób bezpośredni lub pośredni na lekcjach języka niemieckiego.

Celem kształcenia ogólnego⁴ w branżowej szkole I stopnia jest:

- 1) traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności;
- 2) doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
- 3) rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia;
- 4) zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;
- 5) łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobraźniowo-twórczymi;
- 6) rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej;
- 7) rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie;
- 8) rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.

³ *Ibidem.*

⁴ Załączniki do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. (poz. 1679).

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w branżowej szkole I stopnia należą:

- 1) myślenie – rozumiane jako złożony proces umysłowy polegający na tworzeniu nowych reprezentacji za pomocą transformacji dostępnych informacji, obejmującej interakcję wielu operacji umysłowych: wnioskowanie, abstrahowanie, rozumowanie, wyobrażanie, sądzenie, rozwiązywanie problemów, twórczość. Dzięki temu, że uczniowie szkoły ponadpodstawowej uczą się równocześnie różnych przedmiotów, możliwe jest rozwijanie następujących typów myślenia: analitycznego, syntetycznego, logicznego, komputacyjnego, przyczynowo-skutkowego, kreatywnego, abstrakcyjnego; zachowanie ciągłości kształcenia ogólnego rozwija zarówno myślenie percepcyjne, jak i myślenie pojęciowe. Synteza obu typów myślenia stanowi podstawę wszechstronnego rozwoju ucznia;
- 2) czytanie – umiejętność łącząca zarówno rozumienie sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi; kluczowa umiejętność lingwistyczna i psychologiczna prowadząca do rozwoju osobowego, aktywnego uczestnictwa we wspólnocie, przekazywania doświadczeń między pokoleniami;
- 3) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych zarówno w mowie, jak i w piśmie jako podstawowa umiejętność społeczna, której podstawą jest znajomość norm językowych oraz tworzenie podstaw porozumienia się w różnych sytuacjach komunikacyjnych;
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym dbałość o poszanowanie praw autorskich i bezpieczne poruszanie się w cyberprzestrzeni;
- 6) umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł;
- 7) nabywanie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania;
- 8) umiejętność współpracy w grupie i działań indywidualnych.

Zapisy podstawy programowej korespondują z zapisami dokumentu Komisji Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. Na nowo zdefiniowano w nim kompetencje kluczowe, które powinien posiadać każdy Europejczyk, aby zapewnić sobie sprawnie funkcjonowanie w społeczeństwie.

3. Cele wychowania

Program zakłada realizację celów wychowania uniwersalnych, wspólnych dla potrzeb wszystkich uczniów, indywidualne cele osadzone w tradycji szkoły i lokalnej społeczności powinny zostać uzupełnione w placówkach decydujących się na wdrażanie niniejszego programu. Zadaniem każdego nauczyciela jest działalność nie tylko dydaktyczna, lecz także wychowawcza. Planując realizację celów wychowawczych na lekcjach przedmiotowych, należy uwzględnić założenia programu profilaktyczno-wychowawczego danej placówki.

Szkoła powinna kształtować u uczniów pożądane społecznie postawy i kompetencje, które będą sprzyjać – z jednej strony – indywidualnemu rozwojowi uczniów, a z drugiej – ich udziałowi w życiu społecznym. Katalog oczekiwanych cech, zachowań, postaw jest długi, należy więc pamiętać, że każdy nauczyciel uczący dany zespół powinien przyczyniać się do ich kształtowania, w możliwym do realizacji przez niego zakresie, który wynika chociażby z liczby godzin pracy z uczniami.

W trakcie lekcji należy kształtować u uczniów kulturę osobistą, uczciwość, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, postawę szacunku dla innych ludzi. Warto rozwijać również ich ciekawość poznawczą, kreatywność, przedsiębiorczość, gotowość do uczestnictwa w kulturze oraz podejmowania inicjatyw i pracy zespołowej.

Te postawy należy kształtować przez przykład własny nauczyciela oraz stosowanie metod nauczania sprzyjających kształtowaniu kompetencji kluczowych: np. metody projektu, metod wykorzystujących kompetencje cyfrowe, jak np. *WebQuest* czy metody odwróconej klasy, a także metod i technik wpisujących się w koncepcję kooperatywnego uczenia się. Przyczynkiem do kształtowania określonych postaw powinna być również realizacja treści kształcenia dotyczących pozytywnych wzorców życia społecznego, tolerancji, kultury itp.

Lekcja języka niemieckiego to również miejsce kształtowania postawy obywatelskiej w kontekście poszanowania tradycji i kultury własnego narodu bez naruszania dóbr i tradycji innych narodów, przy równoczesnym kształtowaniu postawy otwartości na inne kultury i tradycje, co ma zapobiegać przejawom wszelkiego rodzaju dyskryminacji czy nietolerancji. Celem nadrzędnym jest harmonijne współistnienie ludzi różniących się kulturą, pochodzeniem, kolorem skóry, statusem społecznym lub wykształceniem.

Program zakłada, iż absolwent branżowej szkoły I stopnia będzie przygotowany do funkcjonowania w społeczeństwie obywatelskim, stanie się świadomym swoich kompetencji jego członkiem, śmiało wytyczającym i realizującym cele indywidualne, bez uszczerbku dla innych członków społeczności. Będzie również szanowanym przez współpracowników kolegą.

4. Treści zgodne z wymaganiami szczegółowymi zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego

Przyjęty sposób formułowania celów i treści w obowiązującej podstawie programowej – cele kształcenia jako wymagania ogólne, a treści jako wymagania szczegółowe – w żaden sposób nie obliguje nauczyciela do ich realizacji w określonej kolejności. Nauczyciel decyduje o rozkładzie materiału samodzielnie, zwykle w odniesieniu do podręcznika, którego treści realizuje ze swoimi uczniami.

Aby ułatwić podział treści przeznaczonych do zrealizowania w trakcie całego etapu edukacyjnego, poniżej przedstawiono zestawienie materiału nauczania w rozbiciu na tematykę, gramatykę i funkcje językowe. Zestawienie bazuje wyłącznie na zapisach z podstawy programowej, nie przyjęto odniesienia do żadnego podręcznika. Program może być realizowany z każdym podręcznikiem dopuszczonym do użytku szkolnego lub materiałem edukacyjnym bądź bez podręcznika. Kolejność realizacji poszczególnych zagadnień należy

dostosować do potrzeb i materiałów dydaktycznych, z którymi nauczyciel będzie pracować.

4.1. Zakresy leksykalne

Podstawa programowa wskazuje na bloki tematyczne oraz ich wybrane aspekty, poprzedzone skrótem „np.”, co sugeruje możliwość dodawania kolejnych aspektów w obrębie danego bloku tematycznego zgodnie z potrzebami uczniów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) nauka i technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz);
- 14) podstawowe elementy wiedzy o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz o podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej (zakres tematyczny związany z efektami kształcenia wspólnymi dla wszystkich zawodów, określonymi w podstawie programowej kształcenia w zawodach).

4.2. Zagadnienia gramatyczne

Zagadnienia gramatyczne⁵ zaproponowane w programie wynikają z celów szczegółowych określonych w podstawie programowej. Nie jest to lista zamknięta. Nauczyciel może zrealizować więcej treści, musi jednak dostosować wymagania do możliwości nauczanej grupy. Należy pamiętać o tym, że nauczyciel ma obowiązek realizacji podstawy programowej nauczanego przez siebie przedmiotu.

⁵ Na podst.: Informator o egzaminie maturalnym z języka niemieckiego, Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa.

Rodzajnik

1. Użycie rodzajnika nieokreślonego
2. Użycie rodzajnika określonego
3. Użycie rzeczownika bez rodzajnika

Rzeczownik

1. Odmiana rzeczownika w liczbie pojedynczej
2. Tworzenie form liczby mnogiej
3. Rzeczowniki złożone
4. Rzeczowniki zdrobniałe
5. Rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności
6. Rzeczowniki z przyrostkami, np. *-heit, -keit, -schaft, -tät, -ung*
7. Rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata
8. Rzeczowniki tworzone od bezokoliczników czasowników
9. Rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłówów czasowników i liczebników porządkowych
10. Odmiana imion własnych
11. Rzeczownik po określeniu miary i wagi
12. Rekcja najczęściej używanych rzeczowników

Zaimek

1. Zaimki osobowe
2. Zaimek nieosobowy *es*
3. Zaimki zwrotne
4. Zaimki dzierżawcze
5. Zaimki wskazujące
6. Słówka pytające
7. Zaimki nieokreślone
8. Zaimki względne

Przymiotnik

1. Przymiotnik jako orzecznik
2. Przymiotnik jako przydawka:
 - z rodzajnikiem określonym
 - z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem *kein*
 - bez rodzajnika
 - po liczebnikach i zaimkach liczebnych
3. Regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika
4. Przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata
5. Przymiotniki z przedrostkiem *un-*
6. Rekcja najczęściej używanych przymiotników

Liczebnik

1. Liczebniki główne
2. Liczebniki porządkowe
3. Użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości
4. Liczebniki mnożne i nieokreślone

Przysłówek

1. Przysłówki zaimkowe *wo-* i *da-* w pytaniu i odpowiedzi
2. Regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek
3. Przysłówki czasu i miejsca

Partykuła

1. Wybrane partykuły

Przyimek

1. Przyimki z celownikiem
2. Przyimki z biernikiem
3. Przyimki z celownikiem lub biernikiem
4. Wybrane przyimki z dopełniaczem

Czasownik

1. Formy czasowe: *Präsens*, *Futur I*, *Präteritum*, *Perfekt*
2. Czasowniki posiłkowe *sein*, *haben*, *werden*
3. Czasowniki nieregularne ze zmianą samogłoski tematycznej
4. Czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone
5. Czasowniki zwrotne
6. Czasowniki modalne w czasach *Präsens* i *Präteritum*
7. Czasownik *lassen*
8. Formy imiesłowowe czasownika *Partizip II*
9. Tryb rozkazujący
10. Bezokoliczniki z *zu* i bez *zu*
11. Tryb przypuszczający: *Konjunktiv II Präteritum*
12. Tryb warunkowy: *Konditional I (würde + Infinitiv I)*
13. Rekcja najczęściej używanych czasowników

Składnia

1. Zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające, rozkazujące
2. Szyk wyrazów: prosty, przestawny, szyk zdania podrzędnie złożonego
3. Przeczenia *nein*, *nicht*, *kein* i ich miejsce w zdaniu
4. Zdania złożone współrzędnie ze spójnikami i wyrazami w funkcji spójników: *aber*, *denn*, *oder*, *und*, *sondern*, *deshalb*, *deswegen*, *sonst*, *also*, *trotzdem*
5. Zdania złożone współrzędnie bezspójnikowe
6. Zdania złożone podrzędnie:
– zdania podmiotowe

- zdania dopełnieniowe
- zdania okolicznikowe przyczyny
- zdania warunkowe rzeczywiste
- zdania porównawcze
- zdania okolicznikowe czasu
- zdania okolicznikowe celu
- zdanie przydawkowe

Powyższe zestawienie należy traktować jako minimum zapewniające realizację podstawy programowej.

4.3. Funkcje językowe

Poniższe zestawienie jest propozycją funkcji językowych charakterystycznych dla trzeciego etapu edukacyjnego.

Uczeń:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) nakazuje, zakazuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

Większość sytuacji komunikacyjnych jest wiązką wielu funkcji językowych. Powyższe zestawienie nie wyczerpuje katalogu funkcji przydatnych w komunikacji, ale umożliwia interakcję na poziomie wymaganym przez podstawę programową (A2 w ESOKJ).

5. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

5.1. Zasady nauczania

W realizacji programu zakłada się stosowanie norm postępowania dydaktycznego⁶ – tzw. zasad nauczania. Zaleca się, w miarę możliwości i adekwatnie do celów lekcji, stosowanie zasad:

- pogłębowości;
- przystępności w nauczaniu;
- świadomego i aktywnego udziału uczniów w procesie kształcenia;
- systematyczności;
- trwałości wiedzy uczniów;
- operatywności wiedzy uczniów;
- łączenia teorii z praktyką.

5.2. Pomoce dydaktyczne

Zgodnie z wymaganiami stawianymi przez podstawę programową – w zakresie warunków realizacji – wdrażanie programu powinno odbywać się w pracowni przystosowanej i wyposażonej w pomoce dydaktyczne do nauczania języka obcego. Zaleca się stosowanie środków dydaktycznych oddziałujących na wzrok, słuch oraz dotyk, gdyż sprzyja to polisensoryczności w nauczaniu.

Zalecane są:

- pomoce wizualne: karty obrazkowe, tablice gramatyczne, obrazy (w tym filmy), przedmioty naturalne, schematy, symbole;
- pomoce umożliwiające ćwiczenie rozumienia ze słuchu: odtwarzacze CD, MP3, płyty CD, nagrania MP3;
- pomoce dydaktyczne, umożliwiające stosowanie nauczania polisensorycznego, np. projektor multimedialny, telewizor, komputer z dostępem do internetu i rzutnik, w miarę możliwości tablica interaktywna; ewentualnie (o ile są dostępne) środki automatyzujące proces nauczania, np. laboratorium językowe.

Wydawnictwa edukacyjne oferują obecnie wiele pomocy dydaktycznych ułatwiających uczyć się opanowanie wybranych treści nauczania, a nauczycielom – różnicowanie form pracy, czyli uatrakcyjnienie zajęć z uczniami. Należą do nich, oprócz podręcznika, zeszytu ćwiczeń i książki nauczyciela, także filmy wideo z kartami pracy, aplikacje na telefony komórkowe (np. do nauki słówek), dodatkowe karty pracy, nagrania, propozycje prac projektowych. Często oferowane jest również oprogramowanie do tablicy interaktywnej. Wszystkie wymienione komponenty mogą przyczynić się do podniesienia motywacji wśród uczących się ze względu na atrakcyjną formę, a to z kolei przekłada się na wyższe wyniki nauczania.

⁶ Zob. C. Kupisiewicz, Dydaktyka. Podręcznik akademicki, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków, 2012, Rozdział 6.

5.3. Wiodąca metoda nauczania

Nadrzędnym celem kształcenia językowego – wyznaczonym przez podstawę programową – jest skuteczna komunikacja. Do realizacji założonych celów kształcenia i wychowania w niniejszym programie nauczania zaleca się **podejście komunikacyjne** o silnie eklektycznym charakterze. Podejście komunikacyjne zakłada, że wszystkie sytuacje podczas lekcji są pretekstem do komunikowania się. Błędy językowe są nieodłącznym elementem uczenia się, w jego toku powinny być jednak stopniowo eliminowane. Dopuszcza się, a nawet – zaleca, uzupełnianie podejścia komunikacyjnego innymi znanymi metodami i technikami pracy adekwatnie do potrzeb, możliwości i preferencji uczniów. W podejściu komunikacyjnym istotnym czynnikiem sprzyjającym lub ograniczającym możliwości realizacji celów kształcenia jest **liczebność grupy** – optymalna byłaby grupa 14–15 osobowa. Taka liczebność umożliwi zastosowanie wszystkich form socjalnych, daje możliwość indywidualizacji pracy z uczniami oraz ich udziałowi w realizowanych aktywnościach podczas lekcji. Warto zadbać na poziomie placówki, w której jest wdrażany program, o podział na grupy. Jeśli jest to niemożliwe na poziomie oddziału, to można utworzyć grupy międzyoddziałowe.

5.4. Techniki pracy

Zaleca się stosowanie technik nauczania preferowanych przez nauczaną grupę wiekową – **metodyka bliska uczniowi**. Z reguły pracujemy z bardzo zróżnicowanymi grupami zarówno w aspekcie potrzeb poznawczych, jak i – motywacyjnych. Na obydwie aspekty negatywnie wpływa monotonia metodyczna, której należy unikać. Wskazana jest różnorodność metodyczna i podejście polisensoryczne. Motywacja uczniów na poziomie szkoły ponadpodstawowej jest z reguły mocno związana z planami ucznia na przyszłość, jednak mechanizmy, które warunkują nasze zaangażowanie lub jego brak, są w każdym wieku uzależnione od poniższych czynników – o czym warto pamiętać.

Angażujemy się, gdy mamy:

- świadomość celów, a ich realizacja stanowi dla nas wartość;
- poczucie wpływu na to, co robimy;
- poczucie bycia kompetentnym w zakresie wykonywanych działań;
- poczucie, że nasza praca jest doceniana.

Analiza powyższych twierdzeń pozwala wyciągnąć następujące wnioski. Uczeń powinien być poinformowany, jaki cel osiągnie na koniec etapu kształcenia oraz realizacja jakich celów na poszczególnych lekcjach mu to umożliwi, by mógł świadomie podjąć decyzję, w jakim stopniu te cele są jego celami, czyli stanowią dla niego wartość. Należy również zadbać o kształtowanie autonomii uczącego się, w tym samodzielności i odpowiedzialności za wybory, które trzeba oferować np. przez współdecydowanie o formie, czasie, sposobie wykonania zdania czy też oferowanie wyboru z dwóch opcji. Zadania proponowane uczniom powinny stanowić dla nich intelektualne wyzwanie i stwarzać szanse na odniesienie sukcesu, czyli nie powinny być ani za łatwe, ani za trudne: w przeciwnym razie wpływają na uczniów demotywująco.

5.4.1. Metoda projektów

W realizacji celów niniejszego programu przewiduje się stosowanie metod i technik pracy, za pomocą których można u uczniów kształtować kompetencje kluczowe, ze szczególnym naciskiem na kształtowanie kompetencji:

- a) uczenia się;
- b) społecznych;
- c) cyfrowych;

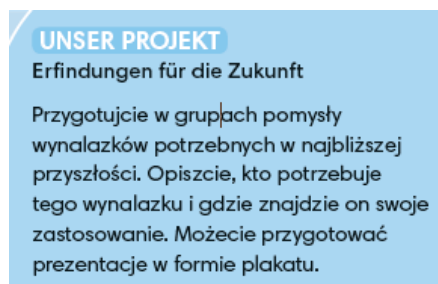
w aspekcie przygotowania ucznia do funkcjonowania w przyszłości jako członka społeczności, w tym w środowisku pracy. Powyższe założenia spełnia **metoda projektu**⁷, która jest metodą kształcenia sprowadzającą się do tego, że zespół osób uczących się samodzielnie inicjuje, planuje i wykonuje pewne przedsięwzięcie oraz ocenia jego wykonanie. [...] Najlepiej jeżeli źródłem projektu jest świat życia codziennego, a nie – abstrakcyjna nauka. Punktem wyjścia powinna być sytuacja problemowa, zamierzenie, podjęcie jakiejś inicjatywy, wytyczenie celu, a punktem dojścia – szeroko rozumiany projekt⁸. Wszyscy nauczyciele są zobligowani przez podstawę programową do stosowania metody projektu, rozumianego jako grupowa realizacja zadania problemowego. Działania w ramach projektu przebiegają w sposób planowy i etapowy:

1. wybór tematu, sformułowanie problemu;
2. stworzenie zespołu, określenie zasad współpracy;
3. sformułowanie celów, zaplanowanie działań;
4. monitorowanie i dokumentowanie własnej pracy;
5. prezentacja;
6. ewaluacja projektu.

W toku realizacji projektu rozwija się u uczniów wiele umiejętności, takich jak współpraca w zespole, logiczne myślenie, planowanie, umiejętności informatyczne, kompetencje w zakresie skutecznej komunikacji. Kształtowane są również postawy odpowiedzialności, systematyczności, rzetelności i współpracy.

Przykładowo w seriach *PERFEKT*, *Infos aktuell* oraz *Infos zum Beruf – profil mechaniczny i górniczo-hutniczy* nauczyciele i uczniowie znajdą całą gamę gotowych pomysłów na (mini)projekty.

PERFEKT

UNSER PROJEKT
Erfindungen für die Zukunft

Przygotujcie w grupach pomysły wynalazków potrzebnych w najbliższej przyszłości. Opiszcie, kto potrzebuje tego wynalazku i gdzie znajdzie on swoje zastosowanie. Możecie przygotować prezentacje w formie plakatu.

⁷ Wybrane opisy metod za programem nauczania autorki, wykorzystywanym na II etapie edukacyjnym.

⁸ Na podst.: M. S. Szymański: O metodzie projektów, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa, 2000.

Infos aktuell

5 Projektaufgabe

S. 67

Projektanci wewnątrz prześcigają się w pomysłach, wykorzystując przy tym najnowsze zdobycze techniki.

Sketch-Möbel nazywane są potocznie Spaghetti-Möbel. Sprawdź na stronach internetowych, jak powstają i jak wyglądają. Efekty swoich poszukiwań zaprezentuj klasie w formie plakatu lub prezentacji multimedialnej.

Infos zum Beruf – profil mechaniczny i górnico-hutniczy

6 **Bereitet in Kleingruppen eine PowerPoint-Präsentation über ein polnisches Unternehmen vor. Präsentiert die Ergebnisse dann in der Klasse.**

Wybierzcie jedno z polskich przedsiębiorstw produkujące maszyny budowlane wykorzystywane w przemyśle i w małych grupach przygotujcie o nim prezentację w programie PowerPoint.

Następnie zaprezentujcie wyniki pracy w klasie.

Poszukajcie w Internecie informacji w języku niemieckim o wybranym przedsiębiorstwie.

Pamiętajmy również, że uczniowie chętnie realizują swoje pomysły i to co jest związane z ich zainteresowaniami. Warto więc stworzyć im ku temu przestrzeń i wraz z nimi opracowywać bank tematów projektowych, z którego będzie można skorzystać, każdorazowo adaptując go do potrzeb, możliwości i warunków realizacji wykonawców danej inicjatywy. Realizacja projektów oraz prezentacja ich wyników stwarza również możliwość kształtowania kompetencji cyfrowych uczniów w wyniku wykorzystania takich narzędzi, jak plakat interaktywny, kahoot lub prezzi i innych.

5.4.2. Metoda *WebQuest*

Metodą stwarzającą podobny wachlarz możliwości kształtowania wielu kompetencji kluczowych jak metoda projektu jest metoda *WebQuest*⁹, zorientowana na „prowadzenie przez uczniów badań”, w których wyjściowym źródłem informacji jest internet. W tej metodzie uczniowie mają za zadanie zgłębienie danej tematyki na podstawie informacji znalezionych (w sieci), ale przetworzonych i pozwalających na wyciągnięcie wniosków. Metoda jest atrakcyjna na lekcjach języka obcego, gdyż nie tylko uczy efektywnego korzystania z internetu jako źródła informacji, lecz także pozwala ćwiczyć mediację, czyli przetwarzanie informacji podanych w języku obcym, a ponadto skłania do selekcji i weryfikacji znalezionych informacji.

Inne walory metody to m.in. poszerzanie wiedzy ogólnej uczniów i rozwijanie twórczego myślenia. *WebQuest* jest metodą problemową wspierającą motywację. Trudnością w pracy metodą *WebQuest* jest prawidłowe formułowanie zadań dla uczniów. Muszą być one skonstruowane tak, aby korzystanie z internetu nie sprowadziło się do sprawdzenia informacji

⁹ Więcej o metodzie *WebQuest*: <https://sites.google.com/a/enauczanie.com/nowoczesne/start>

lub ich skopiowania. Przykładowo zadanie *Sprawdź ceny produktów żywnościowych w niemieckim sklepie internetowym* nie jest zadaniem należącym do repertuaru metody *WebQuest*. W metodzie *WebQuest* zadanie mogłoby brzmieć: Znajdź w internecie ogłoszenie o pracy sezonowej w Niemczech, sformułuj e-mail do potencjalnego pracodawcy i zapytaj o:

- oczekiwania wobec kandydatów;
- wynagrodzenie;
- możliwość zakwaterowania.

Wyślij e-mail do ogłoszeniodawcy, zaprezentuj jego odpowiedź grupie.

Nie wszystkie zadania bazujące na pozyskiwaniu informacji z internetu są tożsame z metodą *WebQuest*, jednak z mojego doświadczenia wynika, że wiele zadań podręcznikowych można przeformułować do metody *WebQuest*, która jest dla uczniów atrakcyjna.

5.4.3. Metoda odwróconej klasy

Równie ciekawą i potrzebną metodą, zwłaszcza gdy nauczyciel nastawia się na indywidualizację, może okazać się metoda odwróconej klasy¹⁰. Polega ona na przesunięciu treści z obszaru **WIEDZA / INFORMACJA** na grunt pozalekcyjny, tak by na lekcji mieć więcej czasu na prezentację, zastosowanie zdobytej wiedzy i jej ewaluację. Aby uzyskać taki efekt, należy udostępnić uczniom w domu dostęp do treści edukacyjnych przed lekcją, na której miałyby one być wprowadzone. Można to zrobić w formie papierowej (przygotować np. notatkę dla uczniów) albo z zastosowaniem nowoczesnych narzędzi TIK, np. przez udostępnienie uczniom informacji w formie podcastów, wideo podcastów, filmów, nagrań mp3 itp. Na bazie materiału, z którym uczniowie zapoznali się wcześniej, nauczyciel planuje swoją lekcję. Metodę można zastosować w dowolnym momencie, nie wymaga ona szczególnej rewolucji w zakresie stosowanych zabiegów metodycznych. Nakład pracy nauczyciela polega na znalezieniu lub stworzeniu odpowiedniego materiału dla uczniów. Korzyści są niewątpliwe i – co ważne – przynoszą obopólne profity, zarówno nauczycielowi jak i uczniowi – nauczyciel ma więcej czasu na lekcji na ćwiczenia, uczniowie są wdrażani do samodzielności – jest kreowany rozwój autonomii ucznia oraz następuje przygotowanie do uczenia się przez całe życie¹¹. Wbrew pozorom znalezienie króciutkiego filmiku instruktażowego nawet o zagadnieniach gramatycznych nie stanowi w dobie internetu żadnego wyzwania. Badania¹² (ankietowe) satysfakcji uczniów z zastosowania metody odwróconej klasy potwierdza atrakcyjność tego sposobu pracy dla ucznia, a wyniki testów potwierdzają skuteczność metody odwróconej klasy w zakresie oczekiwania przyswojenia przez uczniów określonej wiedzy językowej.

¹⁰ Więcej o metodzie odwróconej klasy: http://www.bc.ore.edu.pl/Content/897/T416_Lekcja%20odwrocona.pdf

¹¹ Do przygotowania informacji o metodach wykorzystano m.in. strony internetowe firmowane przez grupę Superbelfrzy RP.

¹² W ramach cyklu szkoleń „Deutsch lehren lernen” (w skrócie DLL), organizowanych przez Goethe-Institut Kraków, przeprowadziłam takie badanie dwukrotnie w różnych zespołach klasowych.

5.4.4. Rozwijanie autonomii ucznia a kształtowanie jego kompetencji kluczowych

Nauczyciele pytani o najistotniejszy problem, z którym stykają się na lekcjach języka niemieckiego, wskazują m.in. na motywację, a raczej jej brak – niechęć do pracy u ich uczniów. Rozważaniom na temat motywacji ucznia do nauki poświęcono całą gamę publikacji. Kilka lat temu została przeprowadzona ankieta DELPHI¹³, której wyniki szczegółowo opisał Vlastimil Polák¹⁴. W ankiecie zapytano o **skuteczne formy uczenia się i nauczania**. Ankietowane nauczycielki wymieniły, w przeważającej mierze, formy uczenia się i nauczania charakterystyczne dla idei autonomii uczenia się – przewijały się one już w niejednej koncepcji nauczania języka obcego i nie są całkowicie nowe. Według badanych są to:

- pozytywna atmosfera uczenia się i nauczania;
- uwzględnienie indywidualnych predyspozycji / struktur uczenia się i myślenia;
- ukierunkowane na działanie formy pracy i lekcji;
- adekwatne do treści metody nauczania;
- stosowanie urozmaiconych / różnorodnych form pracy i aktywności uczących się;
- możliwie najwyższa samodzielność pracy uczących się;
- radość jako nieodłączny element uczenia się;
- aktywizacja wiedzy, którą uczący się już dysponuje;
- uczący się powinni zdawać sprawozdanie ze swoich działań / uczenia się;
- przekonanie o sensowności nauczanych treści;
- uczenie się w różnych miejscach;
- powtarzanie nauczonych treści;
- uczenie się w kontaktach interpersonalnych z innymi;
- dążenie do szczególnego opracowania treści.

Wyniki powyższego badania w dużej mierze korelują z koncepcją przedstawioną przez dr Annegret Schmidjell¹⁵ (2005), która wskazała z kolei na kilkanaście aspektów dobrej lekcji języka obcego:

1. Nie istnieje tylko jeden dobry model lekcji języka obcego.
2. Nie należy lekceważyć zdobyczy naukowych o uczeniu się i nauczaniu.
3. Dobre lekcje języka obcego odbywają się w dobrej szkole.
4. Dobra lekcja języka obcego uwzględnia czynniki pozajęzykowe, umożliwia różnorodne doświadczenia kulturowe, systematycznie ich dostarcza i wykorzystuje.
5. Na dobrej lekcji języka obcego dyskutuje się o problemach komunikacji interkulturowej i możliwościach ich przezwyciężania.
6. Dobra lekcja języka obcego jest różnorodna pod względem treści, interesująca, zajmująca możliwie jak największą liczbę uczących się.
7. Dobra lekcja języka obcego czyni m.in. sam język i komunikację treścią lekcji.

¹³ Zob. www.learn-line.nrw.de

¹⁴ V. Polák, Wirksame Lehr- und Lernaktivitäten. Eine Delphi-Befragung mit ausgewählten Lehrerinnen und Lehrern, w: Arbeitsbericht Nr. 58, Herausgeber: Landesinstitut für Schule und Weiterbildung, Soest, 2002.

¹⁵ Referentka Goethe Institut, autorka artykułów o autonomii uczenia się m.in. dla wydawnictwa Hueber, takich jak *Materialy szkoleniowe Lernen Lernen*, Murnau.

8. Dobra lekcja języka obcego dopuszcza możliwość indywidualnego (przez uczących się) doboru treści, na bazie których słuchacze uczą się języka.
9. Dobra lekcja języka obcego przygotowuje na kontynuację uczenia się języka obcego po zakończeniu edukacji szkolnej, utrzymuje i wspiera zainteresowanie tym, czego nauczono się w obcym języku.
10. Dobra lekcja języka obcego wykorzystuje i integruje zdobyte poza szkołą umiejętności i doświadczenia językowe, jak i umiejętności uczenia się języka.
11. Dobra lekcja języka obcego wykorzystuje naturalne możliwości przyswajania języka i wspiera je odpowiednimi strukturami i metodami kognitywnymi.
12. Dobra lekcja języka obcego wykorzystuje stworzoną przez media i osobiste kontakty możliwość prezentacji różnych typów mówców języka obcego.
13. Dobra lekcja języka obcego umożliwia fazy eksperymentowania z językiem.
14. Dobra lekcja języka obcego znajduje kompromis między różnymi zainteresowaniami, stylami uczenia się i potrzebami uczących się a pracą / uczeniem się w grupie.
15. Podczas dobrej lekcji języka obcego dyskutuje się wagę poprawności językowej (czy jest mniej czy bardziej potrzebna i dlaczego) oraz trudności w komunikacji w wyniku ograniczenia ilości środków językowych.
16. Dobrej lekcji języka obcego udaje się balansować pomiędzy dwiema potrzebami uczącego się: z jednej strony – potrzebą bezpieczeństwa i odnoszenia sukcesu, z drugiej strony – pożądaną (jako czynnik motywujący do rozwoju językowego uczącego się) niepewnością i wątpliwością.
17. Na dobrej lekcji języka obcego są sprecyzowane kryteria oceny osiągnięć, zwłaszcza wypowiedzi ustnych.

Czytając wyniki badań Poláka oraz aspekty wskazane przez Schmidjell, które przyczyniają się do tego, że lekcja języka obcego jest dobra, trudno oprzeć się wrażeniu, iż autorzy podstawy programowej je znali. W części *Warunki i sposób realizacji* autorzy podstawy programowej przejęli wiele ze wskazanych czynników, które przyczyniają się do kształtowania kompetencji kluczowych oraz realizują postulat autonomii uczenia się na lekcji języka obcego. Z obu opracowań wynika, że **autonomia uczenia się jest pożądaną w nauczaniu języka obcego alternatywą w stosunku do określanego** (tematyka, metody pracy, tempo, strategie) **jednoosobowo, często autorytarnie, nauczania i uczenia się**. Częściowe przekazanie odpowiedzialności i kontroli za procesy uczenia się i nauczania w ręce uczniów powinno przynosić pozytywne skutki. Przy realizacji niniejszego programu zaleca się włączenie do repertuaru stosowanych metod – metod aktywizujących, w których rola nauczyciela się zmieniła. Stał się on organizatorem i koordynatorem pracy uczniów, dzięki czemu aktywizuje ich do działań twórczych. Jego nowe funkcje to:

- doradca – jest do dyspozycji, gdy uczniowie mają problem z rozwiązaniem zadania lub czegoś nie rozumieją;
- animator – inicjuje metody i objaśnia ich znaczenie dla procesu uczenia się, przedstawia cele i przygotowuje materiały do nauki i pracy, ale jest elastyczny i otwarty na modyfikacje czy poważniejsze zmiany;
- obserwator – obserwuje uczniów przy pracy i dzieli się z nimi spostrzeżeniami z tych obserwacji;

– uczestnik procesu dydaktycznego – daje przykład, że uczyć się można od każdego, na każdym etapie życia i wszędzie.

Proponowany program zakłada przyjmowanie – przez nauczyciela – powyższych ról w określonych sytuacjach edukacyjnych oraz kładzie nacisk na rozwijanie autonomii ucznia, gdyż jest ona skuteczną drogą do realizowania celów związanych z rozwijaniem kompetencji kluczowych.

5.4.5. Kształtowanie kompetencji społecznych – kooperatywne uczenie się

Niniejszy program nauczania koncentruje się równocześnie na kształtowaniu trzech sfer: kompetencji poznawczych ucznia w zakresie kształcenia językowego, jego kompetencji społecznych oraz pracy nad motywacją. Podejście, które pozwala na równoczesną realizację tych trzech obszarów, to uczenie się i nauczanie kooperatywne. Jest to koncepcja bazująca na pracy w małych grupach (3–4-osobowe). Podczas współpracy uczniów nad zadaniem powinny zostać spełnione warunki charakterystyczne dla kooperatywnego uczenia się. Powinny zaistnieć:

- a) pozytywna współzależność między uczniami;
- b) wspierająca interakcja;
- c) indywidualna odpowiedzialność każdego ucznia;
- d) wykorzystanie i rozwijanie umiejętności społecznych uczniów;
- e) refleksja nad jakością współpracy, czyli przetwarzanie grupowe.

Dla koncepcji kooperatywnego uczenia się charakterystyczne są metody uwzględniające powyższe założenie, np. *Think-Pair-Share*, *Lerntempo-Duett*, *Partner-Check*, *Numbered Heads*, *Kugellager*, *Reziprokes Lesen*, *Gruppenpuzzle (Jigsaw)*, *Grupenturnier*, *Struktuierte Kontroverse*, *Projekte* i wiele innych. Zachęcam (patrz: przypis) wszystkich nauczycieli realizujących niniejszy program do systematycznego wdrażania w nauczanych przez siebie klasach metod i technik kooperatywnego uczenia się, gdyż jest to niezwykle narzędzie, dzięki któremu uczniowie nie tylko poczynią postępy językowe, lecz także rozwiną swoje kompetencje społeczne (komunikacja, współpraca, rozwiązywanie konfliktów, empatia), a ponadto podniesie się ich poziom motywacji do uczenia się¹⁶.

5.5. Techniki pracy z uczniem nad poszczególnymi sprawnościami językowymi

5.5.1. Nauczanie słownictwa

Wprowadzanie słownictwa powinno przebiegać wielokanałowo. Uczeń powinien nowe słowo

¹⁶ O walorach koncepcji kooperatywnego uczenia się można przeczytać w kwartalniku „Języki obce w szkole” (1/2018).

Opis wybranych metod i technik można znaleźć w kwartalniku „Języki obce w szkole” (2/2018).

usłyszeć, zobaczyć, skojarzyć z poznanymi wcześniej słowami, wymówić, napisać, a potem zastosować w zdaniu. Objąsnianie znaczeń słów naleŹy przeprowadzać w róŹnorodny sposób, np. przez:

- podawanie polskiego odpowiednika (technika najmniej efektywna);
- domyślanie się znaczenia słowa z kontekstu;
- definiowanie znaczenia (forma opisowa);
- podawanie synonimu lub antonimu;
- pokazywanie ilustracji z odpowiednikiem słowa.

PERFEKT

1 Welche Berufe kennst du schon? Które zawody już znasz?

2.36

der Arzt • der Programmierer • der Lehrer • der Busfahrer • der Sozialarbeiter • der Reiseleiter • der Psychologe • der Bankkaufmann • der Schauspieler • der Regisseur • der Trainer • der Verkäufer

2 Wer macht das? Lies die Sätze und ordne zu. Kto to wykonuje?
Przeczytaj zdania i dopasuj do nich osobę.

1 ? unterrichtet Schüler.	6 ? sitzt viel am Steuer.
2 ? bedient Kunden.	7 ? steht an der Kasse.
3 ? sitzt viel am Computer.	8 ? entwickelt neue Funktionen für Webshops.
4 ? untersucht Patienten.	9 ? hilft Fahrgästen.
5 ? erklärt Aufgaben.	10 ? verschreibt Medikamente.

3 Sammelt die Informationen und sprecht dann zu zweit.
Zbierzcie informacje, a następnie porozmawiajcie w parach.

Beruf: Wer?	Tätigkeit: Was?	Arbeitsplatz: Wo?
Lehrer		In der Schule
	sitzt viel am Computer	

■ Was macht ein Lehrer?	■ Wo arbeitet er?
■ Er unterrichtet Schüler.	■ Er arbeitet ...

Infos zum Beruf – profil budowlany

1 Ordne den Fotos die Berufsnamen zu.

Dopasuj nazwy zawodów do zdjęć. Wpisz właściwą cyfrę.
Dwóch nazw zawodów nie dopasujesz do żadnego z iŹjęć.

1 Dachdecker	5 Klempner
2 Fliesenleger	6 Tapezierer
3 Zimmerer	7 Maurer
4 Maler	

Zapamiętywaniu słownictwa służą różnorakie techniki. Warto wdrożyć uczniów do stosowania:

- metod mnemotechnicznych (haki, łańcuszek, pokój rzymski);
- map skojarzeń;
- technik słów zastępczych;
- wizualizacji.

5.5.2. Nauczanie gramatyki

W nauczaniu gramatyki zaleca się stosowanie następujących zasad:

- przykłady z nowymi fenomenami gramatycznymi powinny rozwijać możliwość komunikacji i być osadzone w kontekście / sytuacji;
- zagadnienia gramatyczne wprowadzamy na różnych etapach opanowania języka, a następnie systematyzujemy;
- nowym materiałem nawiązujemy do wcześniej wprowadzonego / opanowanego;
- zagadnienia gramatyczne wprowadzamy zawsze na bazie już znanej leksyki.

Rola gramatyki – przy zastosowaniu podejścia komunikacyjnego w nauczaniu języka obcego – jest drugoplanowa. Nie oznacza ona jednak rezygnacji z dążenia do poprawności językowej, która jest czasem nieodzowna do realizacji intencji komunikacyjnych. Błąd językowy np. na poziomie zastosowania rodzajnika w określonych przypadkach (mianownik – biernik) zaburzyłby jasność, kto jest podmiotem, a kto – dopełnieniem w zdaniu, np. *Die Mutter sieht der Sohn.* zamiast: *Die Mutter sieht den Sohn.*

Rola gramatyki, która jest podporządkowana podejściu komunikacyjnemu, sprowadza się do kształtowania u ucznia umiejętności komunikacyjnych. W przypadku szkoły ponadpodstawowej jest oczekiwana już jednak praca nad jakością komunikatów, a zatem nad ich poprawnością – również. Warto zatem sięgać do ćwiczeń typu: gramatykalizacja, tłumaczenie (fragmentów) zdań, parafrazowanie itp. Należy uczniów pozbawiać przeświadczenia, że gramatyka języka niemieckiego jest trudna – stanowi ono barierę w jej poznawaniu.

Do wprowadzania zagadnień gramatycznych zaleca się:

- stosowanie **indukcji**: na podstawie przykładów ilustrujących dane zjawisko morfosyntaktyczne uczniowie znajdują zależności i formułują regułę;
- eksponowanie **analogii** oraz uświadamianie uczniom możliwości stosowania w praktyce poszczególnych struktur;
- przedstawianie **algorytmów** w postaci graficznej, które ułatwiają zapamiętywanie;
- stosowanie **wykresów**, tabel, diagramów, symboli, ramek, strzałek, podkreśleń, czcionki o różnym kroju grubości (w zeszytach mazaków fluorescencyjnych), które wspierają obrazowe myślenie uczniów, zwłaszcza dyslektyków;
- zestawianie zjawisk gramatycznych języka polskiego z językiem niemieckim: wskazywanie podobieństw i różnic zapobiega błędom interferencyjnym;
- przeprowadzanie ćwiczeń translacyjnych w relacji: język polski → język obcy;
- stosowanie licznych utrważeń:
 - a) ćwiczenia imitacyjne – wdrożenie ucznia do wypowiedzania danej struktury;

- b) substytucja – powtarzanie tej samej struktury w innych przykładach;
 - c) transformacja – przekształcanie zdań według wzoru;
 - d) przeprowadzanie rozmówek na tematy dotyczące uczniów.
- przeprowadzanie rozmówek z wykorzystaniem wprowadzonych struktur na tematy dotyczące uczniów.

Przykład wprowadzania gramatyki w serii **PERFEKT**.

1 **2.38** Wie sind die Personen? Lies die Aussagen und ordne zu.
Jakie są te osoby? Przeczytaj wypowiedzi i dopasuj do nich zdania.

Anke

1 ?

Ich lerne schnell und gern, aber verliere schnell die Lust.

Mark

2 ?

Ich arbeite gern in einer Gruppe, aber verliere schnell die Geduld.

Claudia

3 ?

Ich komme gern mit Menschen in Kontakt, aber ich bin nicht gut organisiert.

Birte

4 ?

Ich habe immer viele Ideen, aber ich habe oft Angst vor neuen Situationen.

Hendrik

5 ?

Ich kann gut Konflikte lösen, aber ich vergesse oft Termine.

a Er / Sie ist **kreativ**, aber oft sehr **schüchtern**. d Er / Sie ist **kommunikativ**, aber etwas **chaotisch**.
 b Er / Sie ist **lernwillig**, aber manchmal **unmotiviert**. e Er / Sie ist **teamfähig** und **kooperativ**, aber oft **ungeduldig**.
 c Er / Sie ist **diplomatisch**, aber oft **vergesslich**.

2 Wer sagt was? Sprecht zu zweit. Kto to mówi? Porozmawiajcie w parach.

- Was sagt Anke?
- Und was meint Hendrik?
- Sie sagt, dass sie schnell und gern lernt.
- Er meint, dass er gut Konflikte lösen kann.
- Sie sagt auch, dass sie ...
- Er meint auch, dass ...

Das brauchst du! Anke sagt, dass sie schnell und gern lernt. ► S.68
 Hendrik meint, dass er gut Konflikte lösen kann.

Przykład wprowadzania gramatyki w serii **Infos aktuell**.

2 Lies die Foreneinträge noch einmal. Finde alle Formen von **mögen** und **möchte**-. Zeichne die Tabelle ins Heft und ergänze sie.
 Przeczytaj wpisy na forum jeszcze raz. Znajdź wszystkie formy **mögen** i **möchte**-. Przerysuj tabelę do zeszytu i ją uzupełnij.

Das Verb mögen / Die Verbform möchte-

ich	/	wir	mögen / möchten
du	/	ihr	mögt /
er / sie / es	mag /	sie / Sie	mögen / möchten

Grammatikregel! 0.3, S.26

3 Ergänze die Sätze mit den angegebenen Verben. Schreibe die Sätze ins Heft.
 Uzupełnij zdania podanymi czasownikami. Zdania zapisz w zeszytu.

werden • verdienen • fahren • arbeiten • lernen

- 1 Ich möchte viel Geld _____.
- 2 Er möchte als Hotelfachmann _____.
- 3 Möchtest du auch Lehrerin _____?
- 4 Viele junge Leute möchten Deutsch _____.
- 5 Möchtet ihr nach Deutschland _____?

5.5.3. Techniki pracy nad działaniami / sprawnościami językowymi

RECEPCJA (rozumienie ze słuchu / rozumienie tekstu czytanego)

W naturalnym przyswajaniu języka rozumienie ze słuchu jest umiejętnością prymarną, otwierającą na kształcenie pozostałych umiejętności. W nauczaniu języka obcego jest również bardzo istotne, by uczeń mógł aktywnie posługiwać się językiem. Dlatego powinien najpierw

skupić się na jego recepcji. Temu służy cała gama ćwiczeń, m.in.:

- dobieranie słów, wypowiedzi, materiału wizualnego do przeczytanych / usłyszanych informacji;
- nanoszenie informacji, danych, symboli, piktogramów np. na plan miasta;
- odnajdowanie określonych informacji, odnajdowanie słów kluczy, określanie głównej myśli usłyszanego / przeczytanego tekstu;
- udzielanie odpowiedzi na pytania do przeczytanego / usłyszanego tekstu;
- ustalanie kolejności poszczególnych fragmentów tekstu;
- dyktando, w tym wizualne;
- tłumaczenie ustne / pisemne;
- tworzenie / dopasowywanie nagłówków do poszczególnych fragmentów tekstu;
- rozwiązywanie zadań ww, na dobieranie oraz p/f.

Zgodnie z zaleceniami zawartymi w podstawie programowej należy uczniom zapewnić kontakt z autentycznym językiem. Warto zadbać, by ćwiczenia na rozumienie ze słuchu odbywały się z wykorzystaniem różnych źródeł i lektorów, nie tylko nagrań z podręcznika. Świetną okazją ku realizacji tego postulatu jest udział uczniów w wymianie międzynarodowej i realny kontakt z językiem.

Przykład zadania na recepcję w serii **PERFEKT**.

4 **2.37 Was ist er / sie von Beruf? Hör die vier Aussagen und antworte.**

Kto jest kim z zawodu? Posłuchaj czterech wypowiedzi i odpowiedz.

Aussage 1 Psychologe Programmierer Aussage 3 Bankkaufmann Verkäufer
Aussage 2 Busfahrerin Reiseleiterin Aussage 4 Ärztin Sozialarbeiterin

5 **2.37 Richtig (R) oder falsch (F)? Hör die Aussagen noch einmal und entscheide.**

Prawda czy fałsz? Posłuchaj nagrania jeszcze raz i zdecyduj.

- 1 Der Programmierer trifft sich gern mit seinen Kunden. 3 Der Verkäufer mag Kontakt zu Menschen.
2 Die Busfahrerin fährt immer die Linie 10. 4 Die Ärztin arbeitet an Wochenenden.

Przykład zadania na recepcję w serii **Infos aktuell**.

The screenshot shows a forum post on a website. The title is "Der deutsche Arbeitsmarkt für Polen offen". There are buttons for "REGISTRIEREN", "HILFE", and "BENUTZERLISTE". The main text of the post asks: "In Deutschland arbeiten? Seit Mai 2011 ist es möglich. Was sagt ihr dazu? Wo möchtet ihr arbeiten? Schreibt bitte an uns!". Below the post are five user comments, each with a "ZITIEREN" button. At the bottom, there is a reading comprehension task: "Lies die Foreumeinträge und sage: Welche Sätze sind richtig (R), welche falsch (F)? Korrigiere die falschen Informationen. Przeszaj wpisy na forum internetowym i powiedz, które zdania są zgodne z ich treścią (R), a które – nie (F). Popraw nieprawdziwe informacje." followed by five numbered statements for evaluation.

Przykład zadania na recepcję w *Infos zum Beruf – profil elektrisch-elektronisch*.

Grundregeln für Sicherheit am Arbeitsplatz

1 <ul style="list-style-type: none">☞ Tragen Sie nur Arbeitskleidung!☞ Weite Ärmel sind nicht erlaubt.☞ Ringe oder Halsketten sind verboten!	4 <ul style="list-style-type: none">☞ Man muss vor dem Öffnen eines Gerätes den Netzstecker ziehen.☞ Passen Sie auf gefährliche elektrische Spannung auf!☞ Bei der Arbeit mit Strom muss man Schutzhandschuhe benutzen.☞ Experimentieren Sie niemals mit Hochspannung!
2 <ul style="list-style-type: none">☞ Bei der Arbeit mit mechanischen Teilen muss man unbedingt eine Schutzbrille tragen.☞ Bei der Arbeit in der Höhe ist ein Schutzhelm Pflicht.	5 <ul style="list-style-type: none">☞ Man muss nach der Arbeit seine Werkzeuge genau reinigen.☞ Man muss den Müll entsorgen.☞ Halten Sie alle Laufwege, Treppen und Gänge frei!
3 <ul style="list-style-type: none">☞ Benutzen Sie keine Schutzhandschuhe bei der Arbeit mit mechanischen Teilen!☞ Arbeiten Sie nie mit beschädigten Handschuhen!	6 <ul style="list-style-type: none">☞ Beachten Sie Verbots-, Warn-, Gebots- und Rettungszeichen!

1 Lies den Text und ergänze die Informationen.

Przeczytaj tekst i uzupełnij go informacjami z ramki.

Sicherer Umgang mit Strom • Ordnung und Sauberkeit • Sicherheitszeichen • Schutzkleidung • Handschutz • Augen- und Gesichtsschutz

PRODUKCJA (mówienie / pisanie)

Typy ćwiczeń na rozwijanie produktywnej znajomości języka to m.in.:

- odgrywanie ról;
- parafrazowanie;
- prowadzenie dyskusji i argumentowanie;
- przedstawianie i interpretowanie wydarzeń przedstawionych na ilustracji / w tekście;
- opisywanie osób, obiektów, miejsc, wydarzeń, drogi;
- tworzenie różnych rodzajów tekstów;
- streszczanie różnych rodzajów tekstu;
- przekształcanie tekstów;
- opowiadanie / pisanie historyjek.

Przykład zadania na produkcję w serii *PERFEKT*.

5 Wie sollte eine Verkäuferin, ein Arzt oder ... sein? Sprecht zu zweit.

Jacy powinni być: sprzedawczynie, lekarz lub...? Porozmawiajcie w parach.

- Wie sollte eine Verkäuferin sein?
- Ich finde, dass sie geduldig und kommunikativ sein sollte.
- Und ein Arzt?
- Ich denke, dass ...

Przykład zadania na produkcję w serii *Infos aktuell*.

3 **Bringe die Informationen in die richtige Reihenfolge. Schreibe die Lösung ins Heft.**

Ustal kolejność informacji zgodnie z treścią tekstu.
Rozwiązanie zapisz w zeszyty.

- 1 Aufgabenbereich
- 2 Arbeitsmöglichkeiten
- 3 Arbeitszeiten
- 4 Voraussetzungen zum Beruf
- 5 Monatsgehalt
- 6 Ausbildung

4 **Berichte über den Beruf eines Ernährungsberaters nach den Punkten in der Aufgabe 3.**

Opowiedz o zawodzie doradcy żywieniowego zgodnie z punktami w zadaniu 3.

Przykład zadania na recepcję w *Infos zum Beruf – profil turystyczno-gastronomiczny*.

2 **Schaue dir die beiden Stellenanzeigen an und vergleiche sie.**

Zapoznaj się z ogłoszeniami i je porównaj, wcielając się w rolę poszukującego pracy.

Koch (m / w)
Profil: Fachwissen, Pünktlichkeit, Disziplin, Teamfähigkeit
Aufgaben: Speisen aller Art zubereiten
Anstellung: auf Dauer (unbefristet)
Arbeitszeit: in Vollzeit (40 Stunden)
Vergütung: nach Vereinbarung

Rezeptionist (m / w)
Profil: Berufsqualifikationen, Selbstständigkeit, Fleiß, Flexibilität
Aufgaben: die Hotelgäste bedienen
Anstellung: für 3 oder 6 Monate (befristet)
Arbeitszeit: in Teilzeit (20 Stunden)
Vergütung: nach Tarifvertrag (13 € / Stunde)

- *Als Koch / Köchin kann ich ...*
- *Ich bin ... angestellt.*
- *Ich arbeite ...*
- *Die Vergütung ist ... geregelt.*

- *Als Rezeptionist/in kann ich ...*
- *Ich bin ... beschäftigt.*
- *Meine Arbeitszeit beträgt ...*
- *Ich verdiene ...*

KSZTAŁCENIE I DOSKONALENIE TECHNIKI CZYTANIA

Nauczenie uczniów poprawnego czytania w języku obcym może przesądzić o ich sukcesie edukacyjnym. W języku niemieckim zasady fonetyczne są dla polskiego ucznia dość skomplikowane ze względu na cechy dystynktywne, takie jak np. długość głoski. W celu doskonalenia techniki czytania uczniów i rozpoznawania relacji: głoska – litera zaleca się ćwiczenia:

- fonetyczno-akcentuacyjne na wyizolowanych wyrazach;
- antyregresyjne z wykorzystaniem słów podobnych do siebie, różnicowanie wyrazów;
- wykorzystujące zjawisko antycypacji;
- imitacyjne z wykorzystaniem zapisu na płycie CD;
- w czytaniu z podziałem na role oraz inne ćwiczenia.

5.6. Formy socjalne pracy na lekcji

Formy organizacyjne nauczania są uzależnione m.in. od stawianych celów kształcenia, liczebności grupy, możliwości czasowych, miejsca, a nawet zasobów materialnych szkoły czyli dostępu do pomocy dydaktycznych.

W toku procesu dydaktycznego nauczyciel może promować lub nie – interakcję między uczniami poprzez zadania sprzyjające indywidualizacji pracy uczniów, konkurencji między uczniami lub współpracę między nimi. Wiele badań naukowych wskazuje na walory podejścia promującego interakcję i walory pozytywnej współzależności. Metody i techniki zakładające uczenie się we współpracy nie wykluczają jednak innych form socjalnych. W niniejszym programie zaleca się stosowanie wszystkich znanych form socjalnych, adekwatnie do stawianych celów i potrzeb:

- **lekcja frontalna (wykład nauczyciela, referat ucznia, pogadanka nauczyciela z klasą)** – zalecana zwłaszcza w sytuacji podawania wiedzy, uściślenia, wyjaśniania, prezentacji nowych zagadnień leksykalnych czy gramatycznych;
- **praca w grupach** – zalecana do realizacji miniprojektów i projektów, opracowywanie kwestii problemowych;
- **praca w parach** – zalecana do imitowania sytuacji, przeprowadzania dialogów, odgrywania ról w scenkach rodzajowych, szczególnie cenna forma pracy – w interakcji z kolegą lub koleżanką zanika strach przez oceną ze strony nauczyciela, bariera językowa zostaje pokonana;
- **praca indywidualna** – ćwiczenia utrwalające, praca z tekstem, sprzyja indywidualizacji nauki.

Ze względu na różne preferencje uczniów należy stosować urozmaicone formy socjalne, pamiętając jednak, że tylko systematyczne wdrażanie metod i technik kooperatywnego uczenia się pozwoli uczniom rozwijać kompetencje społeczne, przy jednoczesnej realizacji celów przedmiotowych.

5.7. Przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego

Uczniowie realizujący podstawę programową (wariant III.BS1.2) nie posiadają – w toku realizacji programu opartego na zapisach tego wariantu – umiejętności wymaganych na egzaminie maturalnym z języka obcego nowożytnego. Realizacja podstawy programowej w branżowej szkole I stopnia jest wstępem do przygotowania do egzaminu maturalnego, które następuje w branżowej szkole II stopnia.

5.8. Wykorzystanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w nauczaniu języka niemieckiego¹⁷

Osadzenie podstawy programowej na kompetencjach kluczowych wymusza zmianę spojrzenia na wykorzystanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej (TIK) w procesie dydaktycznym. Jedną z ośmiu kompetencji, które nauczyciele powinni kształtować u uczniów są kompetencje cyfrowe.

Trzeba mieć świadomość, że uczniowie, którzy od urodzenia dorastali w świecie nowoczesnych technologii, niejednokrotnie sprawniej korzystają z dobrodziejstw internetu niż ich nauczyciele. Jednakże kontakt uczniów ze środowiskiem wirtualnym często ogranicza się do przyjemności: gier, utrzymywania kontaktów na portalach społecznościowych, itp. Warto zatem przekierować ich uwagę na narzędzia służące nauce języka obcego, co z pewnością przyczyni się do wzrostu ich motywacji do nauki języka oraz uczyni sam proces nauki interesującym wyzwaniem tak dla nich samych, jak i ich nauczycieli.

Na etapie przygotowania zajęć nauczyciele mogą sięgać do bogatych zasobów internetowych i wykorzystać gotowe lub stworzyć własne materiały (karty pracy, gry, testy, plakaty, itp.), które następnie wykorzystają z uczniami na lekcjach. Użycie ich nie wymaga od uczniów czynnego korzystania z TIK, gdyż materiały otrzymują w postaci wydrukowanej.

Portale warte polecenia to:

<https://en.islcollective.com>

<https://busyteacher.org>

<https://diyhandouts.com>

<https://www.canva.com>

Planując zajęcia, które będą przeprowadzone z czynnym wykorzystaniem TIK na lekcji (z zastosowaniem komputera, rzutnika i/lub własnych urządzeń uczniów oraz dostępu do internetu), warto skorzystać z:

- **Kahoot, Quizizz i Socrative**, narzędzi umożliwiających tworzenie quizów (testów), które uczniowie następnie indywidualnie lub w grupach rozwiązują na zajęciach.
- **Edpuzzle**, serwisu umożliwiającego tworzenie interaktywnych ćwiczeń doskonalących słuchanie ze zrozumieniem na podstawie krótkich filmów z YouTube lub własnych zasobów.
- **Dvolver Moviemaker**, serwisu umożliwiającego uczniom stworzenie własnych krótkich filmów animowanych, napisanie do nich dialogów, podłożenie muzyki. Inne narzędzia przydatne w pracy z filmem to: www.tubechop.com (umożliwia wycięcie i udostępnienie wybranego fragmentu filmu) oraz <https://phraseit.net> (umożliwia tworzenie podpisów do zdjęć).
- **Lyricstraining.com**, strony, która zrewolucjonizowała ćwiczenia słuchowe. Zapewnia możliwość doskonalenia umiejętności słuchania, zarówno na podstawie najnowszych

¹⁷ Za: A. Abramczyk, A. Pasternak, A. Stefańska, *Program nauczania języka angielskiego, Kompetentny nauczyciel kształtuje kompetencje kluczowe*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019.

przebojów, jak i niezapomnianych evergreenów. Daje uczniom poczucie satysfakcji na każdym poziomie zaawansowania ze względu na możliwość rozwiązywania zadań na czterech poziomach trudności.

- **Geoguesser**, strony, za pomocą której rozwiemy u uczniów umiejętność mówienia i wnioskowania. Zadaniem uczniów jest określenie, gdzie zostało zrobione wylosowane zdjęcie. Poruszając kursorem, uczniowie eksplorują otoczenie, analizują znaki, symbole, cechy charakterystyczne miejsca (zabudowę, elementy świata przyrody, itp.). Po kliknięciu miejsca na mapie świata, dowiadują się, jak daleko od celu się znaleźli.
- **<http://learnenglishteens.britishcouncil.org>**, portalu, na którym poza bogatymi zasobami do wykorzystania bezpośrednio na lekcjach znajdują się webinaria, scenariusze zajęć i inne materiały dotyczące nauczania języków obcych.
- **Quizlet** i **Insta.Ling**, aplikacji do nauki słownictwa, funkcjonujących na zasadzie elektronicznych fiszek. Pozwalają urozmaicić proces przyswajania słownictwa. Są do wykorzystania przez uczniów w każdej chwili, nie tylko w domu lub w klasie.
- **<http://www.tagxedo.com>**, strony umożliwiającej tworzenie tzw. chmur wyrazów – słownictwo pogrupowane jest w postaci oryginalnych obrazów lub kształtów.

Wiele stron daje możliwość przygotowania przez nauczyciela ciekawych pomocy dydaktycznych, np.:

- **generatory do tworzenia Story Cuber**

- www.readwritethink.org/files/resources/interactives/cube_creator
- <https://www.storyboardthat.com/pl/create/arkusze-historii-kostki>
- <https://www.schule.at/portale/volksschule/goodies/tools-fuer-den-unterricht/detail/cube-creator-lernwuerfel-erstellen.html>

- **generator do tworzenia rozsypanek wyrazowych**

- http://www.johnsesl.com/generators/sent_scr/scr_sent.shtml?fbclid=IwAR0W8K1wtqQ_nqCNv8HI_ermvMK9Rlh1HvkT-HqJdHayRoP47ZhD-APldo

- **generator do tworzenia quizów w formie koła fortuny**

- <https://wheeldecide.com>

- **generatory komiksów**

- www.printablepaper.net/category/comics
- <http://comicbookpaper.com/five-panels>

- **generator do tworzenia trimino (odmiana popularnej gry w domino)**

- <http://paul-matthies.de/Schule/Trimino.php?style=1&font1=sans&font2=sans&color1=000000&color2=980000> (instrukcja w języku niemieckim)

- **generator do tworzenia kodów kreskowych (QR codes)**

- <http://www.i-nigma.com>

- **portale z materiałami do wykorzystania na lekcji**

– **www.meinunterricht.de**

https://gratis.meinunterricht.de/testen?locint=9068308&locphys=9067539&camp=1623357063&adg=62399705195&kw=unterricht&campname=Material&gclid=CjwKCAjw583nBRBwEiwA7MKvoARklJ97SX_6RXR9qjecjsUCo-aQqA77tSPW_Hnu1DSXnzfaklH1-hoChZ0QAvD_BwE&utm_expid=71259827-206.Z7bidZ_cT1-hSBgGzgwT5A.0&utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

– **GI**

<https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum.html>

– **Apps**

<https://www.derdiedaf.com/daf-digital/c-2>

– **portal do testowania uczniów**

<https://www.testportal.pl>

Należy pamiętać, że stosowanie TIK nie jest celem samym w sobie. Ma przede wszystkim wspomagać realizację celów zamierzonych przez nauczyciela. Lekcje z wykorzystaniem TIK powinny być zawsze starannie zaplanowane przez nauczyciela. Powinien on zawsze zastanowić się:

- czy zastosowanie narzędzia umożliwi uczniom wykorzystanie języka w sytuacjach praktycznych;
- czy jest ono dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów;
- czy wspomaga realizację celu zajęć, a nie jest tylko celem samym w sobie;
- czy zapewni uczniom kontakt z autentycznym językiem;
- czy będzie miało pozytywny wpływ na uczniów;
- czy jest praktyczne w zastosowaniu (można je z łatwością zmodyfikować, jeśli nie wszyscy uczniowie mają swoje smartfony lub tablety)¹⁸.

Internet to także źródło wielu treści nieodpowiednich dla uczniów. Niedopuszczalne jest sięganie po materiały z internetu (filmy, podcasty, zdjęcia itp.) bez wcześniejszego ich zweryfikowania.

Tempo rozwoju narzędzi i technologii informacyjnej może sprawić, że przed końcem realizacji niniejszego programu nauczania zaproponowane tu narzędzia będą już nieaktualne, ponieważ nowsze i zapewne atrakcyjniejsze zajmą ich miejsce. Nauczyciele powinni mieć tego świadomość i nieustannie obserwować zmiany, samodzielnie eksplorując internet, czytając blogi, śledząc vlogi nauczycieli i edukatorów z całego świata lub wymieniając się doświadczeniami w grupach dyskusyjnych.

5.9. Klimat efektywnej współpracy na lekcji

Niezależnie od preferowanego i stosowanego przez nauczyciela repertuaru metod i technik nauczania, najistotniejszą kwestią jest relacja między uczniem a nauczycielem, czyli ich

¹⁸ TIK – Ośrodek Rozwoju Edukacji. Zestawy materiałów dla nauczycieli szkół ćwiczeń – języki obce. Zestaw 5, zeszyt 1., Warszawa, 2017.

wzajemna sympatia¹⁹. Podczas lekcji należy zadbać o życzliwą atmosferę, zapewnienie uczniom poczucia bezpieczeństwa, przyznanie im prawa do błędów, stworzenie pola do realizacji ich indywidualnych potrzeb i pomysłów. Lekcja powinna być zachętą i zaproszeniem do zainteresowania się samodzielną nauką języka niemieckiego w przyszłości. Ważne jest zatem emocjonalne angażowanie ucznia w proces dydaktyczny poprzez budowanie pozytywnych relacji rówieśniczych oraz rozbudzanie ciekawości poznawczej. Motywacja wewnętrzna ucznia ukierunkowana na przedmiot powinna być wzmocniana przez nauczyciela w wyniku stosowania atrakcyjnych dla ucznia form i środków pracy na lekcji. Zaleca się wykorzystanie gier i zabaw językowych, wykorzystanie IT, multimediiów: w tym programów komputerowych, wideo, stron internetowych, telewizji niemieckojęzycznej, słuchowisk radiowych, różnorodnych materiałów ikonograficznych związanych z niemieckojęzycznym obszarem językowym, nawiązanie kontaktów z rówieśnikami z Niemiec np. za pomocą programu *E-twinning*²⁰ i realizacja projektów zawodowych, wymiany międzynarodowe, spotkania w klubach i / lub na wieczorkach językowych organizowanych w szkole.

6. Sposoby indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz od warunków, w których program będzie realizowany

Zgodnie z obowiązującym prawem²¹ każdy nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Indywidualizacji wymaga praktycznie każdy uczeń, kwestią jest tylko jej zakres. Innego wsparcia potrzebują dyslektycy czy uczniowie zdolni, a jeszcze innego – uczniowie zaniedbywani wychowawczo przez rodzinę bądź uczniowie niepełnosprawni (słabo słyszący, słabo widzący, upośledzeni w stopniu lekkim), nieakceptowani przez zespół klasowy itd.

Potrzeba indywidualizacji wynika nie tylko z powyżej wymienionych – na języku obcym będą to dodatkowo: zróżnicowany poziom językowy uczniów, tempo pracy, poziom motywacji, wielkość grupy, a nawet płeć czy różne preferencje sensoryczne / modalność. Rolą nauczyciela jest zdiagnozować i w miarę możliwości dostosować:

- 1) treści merytoryczne;
- 2) metody nauczania lub techniki pracy;
- 3) czas pracy – skrócenie lub wydłużenie;
- 4) sposób lub formę wykonania zadania, np. utrudnianie / ułatwianie zadań, zadania o mniej / bardziej złożonych celach.

¹⁹ Parafraza słów prof. Manfreda Spitzera.

²⁰ Zob. <http://www.etwinning.pl>

²¹ Szereg rozporządzeń m.in. o ocenianiu, promowaniu klasyfikowaniu; pomocy psychologiczno-pedagogicznej i inne.

Z mojego doświadczenia wynika, że nauczycielom najtrudniej jest dostosować treści merytoryczne, skoro każdego ucznia obowiązuje ta sama podstawa programowa. Jeśli np. realizujemy temat, w ramach którego została przewidziana praca z długim i trudnym tekstem, to możemy:

- a) podzielić go na fragmenty;
- b) rozdać uczniom, którzy wymagają pomocy, karteczki ze słowniczkiem do tekstu;
- c) zastosować metodę odwróconej klasy, tzn. zalecić uczniom zapoznanie się z tekstem w domu, zanim przystąpimy do jego realizacji na lekcji;
- d) zastosować technikę *reziprokes Lesen*;
- e) inne.

W ramach pracy nad rozumieniem tekstu zaleca się asymilowanie jego treści z już znanymi zjawiskami, wyjaśnienie uczniom znaczenia słów – kluczy. Uczniowie, dla których tekst nie stanowi wyzwania intelektualnego, mogą w tym samym czasie zajmować się np. tworzeniem pytań do tekstu, parafrazowaniem tekstu, wyszukiwaniem informacji pogłębiających lub udzielaniem odpowiedzi na pytania. Inną formą indywidualizacji jest również stosowanie nauczania dwustopniowego, w którym nauczyciel oferuje uczniom dwa rodzaje zadań: zadania podstawowe dla wszystkich uczniów i zadania trudniejsze dla tych, którzy wykonają zadania podstawowe. Podczas wykonywania zadań podstawowych nauczyciel monitoruje przebieg pracy, a następnie sprawdza jej poprawność. Jeżeli zadania podstawowe zostały wykonane poprawnie, daje nowe zadania tym uczniom, którzy już skończyli zadania z pierwszej puli. Nie należy zapominać, że dostosowanie nie znaczy obniżenia wymagań, tzn. jeśli podstawa programowa zakłada realizację określonego zakresu tematycznego, to nawet ucznia z hiperdysleksją ten zakres obowiązuje. Można go zrealizować w minimalnym wymiarze, zrezygnować z trudniejszego słownictwa lub zrealizować tematykę na łatwiejszych tekstach.

Oprócz indywidualizacji realizowanej w toku lekcji zaleca się również indywidualizację prac domowych poprzez np.

- proponowanie uczniom dwóch wersji zadania domowego (łatwiejsza i trudniejsza – do wyboru): uczniowie zdolniejsi mogą wykonywać obie wersje zadania;
- oferowanie uczniom różnych zadań – do wyboru;
- oferowanie uczniom możliwości wyboru formy, w której przedstawią zadanie, np. praca pisemna, prezentacja, plakat.

Narzędziem ułatwiającym stosowanie indywidualizacji jest tablica interaktywna, z funkcjami typu kurtyna, podkreślenie, możliwość dodawania dopisków, zapisania toku lekcji i użycie zapisu do powtórki.

Uczniom o zróżnicowanych potrzebach sprzyjają również:

- materiały odwołujące się do wielu zmysłów – POLISENSORYCZNOŚĆ;
- zadania / prace oparte na zainteresowaniach;
- zadania bazujące na mocnych stronach jednostek;
- dostosowanie wymagań do możliwości – stopień trudności zadania powinien narastać wprost proporcjonalnie do wzrostu zainteresowań i możliwości wykonania go przez ucznia;
- odpowiednie formułowanie zadań o rozbudowanej strukturze: raczej krótkie, pierwsza część

łatwa lub odwołująca się do treści znanych uczniom, by na wstępie zadania doświadczyli oni sukcesu.

6.1. Praca z uczniem zdolnym

Gdy skupiamy się na pomocy uczniom ze zdiagnozowanymi przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną lub z widocznymi deficytami, łatwo możemy przeoczyć potrzeby uczniów zdolnych. Świadczą o tym przypadki diagnoz / badań, w których stwierdzano regres u uczniów ze stosunkowo wysokimi notami „na wejściu”. To potwierdza, że nauczyciele skupiają się i pracują z uczniami o mniejszych umiejętnościach językowych, być może wyrównują poziom w grupach, ale dzieje się to kosztem postępu uczniów zdolnych. Aby zapobiec takiej sytuacji, należy wyjść z założenia, że w każdej grupie znajdziemy ucznia, który wyróżnia się pozytywnie na jej tle. Co zatem zrobić, aby go nie zaniedbać? Oto lista proponowanych działań:

- stworzenie bazy uczniów o najwyższych kompetencjach językowych w każdej grupie;
- monitoring ich postępów;
- indywidualizacja pracy z uczniem zdolnym w zakresie treści, metod pracy i form zadań;
- organizacja konkursów (międzyszkolnych, między województwami) dla uczniów o ponadprzeciętnych umiejętnościach językowych;
- oferta kół językowych oraz poświęcenie dodatkowego czasu właśnie tej grupie uczniów;
- zorganizowanie współpracy na platformach internetowych, tak by uczniowie mogli wykonywać dodatkowe zadania, np. projektowe.

Dobrym rozwiązaniem dla takiego ucznia mogłoby okazać się wsparcie w formie mentoringu, tutoring, coaching, czy też forma edukacji spersonalizowanej. Wszystko zależy od tego, jakiej sfery dotyczy uzdolnienie. Nie należy jednak zapominać, że wsparcie szkoły jest często jedyną możliwością rozwoju dla takiego ucznia.

6.2. Praca z uczniem dysfunkcyjnym, w tym – z syndromem nieadekwatnych osiągnięć szkolnych

Spora część uczniów ma zdiagnozowane dysfunkcje. Każda z nich jest dodatkowym obciążeniem dla ucznia i przeszkodą w swobodnym zdobywaniu przez niego wiedzy i umiejętności językowych, gdyż powoduje np. zaburzenia percepcji, pamięci, koordynacji wzrokowo-słuchowej, ruchowej i przestrzennej, co oznacza często również zaburzenia funkcji językowych lub też ich koordynacji.

Uczeń z dysleksją przeważnie nie uczy się w taki sposób, w jaki my go uczymy – i nie jest to jego winą. Każdy nauczyciel może pomóc uczniowi z dysleksją i na wielu płaszczyznach:

- psychologicznej, okazując zrozumienie;
- merytorycznej, pomagając w opanowaniu umiejętności językowych.

Technicznie rzecz biorąc, eksperci tematu²² zalecają posadzenie ucznia blisko biurka. Sprzyja to koncentracji jego uwagi, ośmiela do zadawania pytań, gdy czegoś nie rozumie, pomaga

²² Zob. prace prof. Marty Bogdanowicz i / lub dr Anny Jurek.

nauczycielowi kontrolować pracę ucznia, np. sprawdzić, czy nadaża on z pisaniem.

Inne rozwiązania, które mogą pomóc w określonych sytuacjach, to np.

- 1) pozwolenie uczniowi, który ma kłopoty z ortografią lub pisaniem, na pisanie ołówkiem (uczeń ma wtedy poczucie, że zawsze może poprawić, to co napisał);
- 2) nieodpytywanie na forum klasy ucznia słabo czytającego, a w razie ciężkiej dysleksji – pozwolenie na korzystanie z książek mówionych;
- 3) pozwolenie na stałe korzystanie ze słownika ortograficznego (także w trakcie pracy klasowej);
- 4) pozwolenie uczniom z dysgrafią na nagrywanie wykładu nauczyciela i odrabianie zadań z pomocą komputera;
- 5) niewyrywanie do natychmiastowej odpowiedzi (dyslektycy mają problem z szybkim przypominaniem sobie terminów, dat, słówek, długich ciągów, sekwencji, reakcji itp.);
- 6) wydłużenie czasu na wykonywanie zadań (dyslektycy pracują wolniej) oraz stosowanie większej ilości przerw (dyslektycy szybciej się męczą);
- 7) zastąpienie dyktand pisaniem z pamięci;
- 8) nauczanie nowych pojęć na konkretnych przykładach;
- 9) odnoszenie materiału do życia codziennego i doświadczeń ucznia;
- 10) ocenianie prac pisemnych pod względem merytorycznym, a nie – ortograficznym;
- 11) stosowanie nauczania polisensorycznego angażującego jak najwięcej zmysłów;
- 12) przygotowanie sprawdzianów w formie testów: wyboru lub z lukami;
- 13) pisanie większą czcionką, z większymi odstępami, niejustowanie tekstów, stosowanie czcionki Arial;
- 14) pokazywanie uczniom strategii uczenia się;
- 15) powtarzanie np. metodą twierdzeń fundamentalnych;
- 16) chwalenie, nagradzanie, wzmacnianie wiary we własne siły;
- 17) motywowanie do lepszych osiągnięć (wysokie oczekiwania wpływają na podwyższenie osiągnięć);
- 18) indywidualizowanie, tzn. dostosowywanie metod pracy i treści do możliwości psychofizycznych ucznia;
- 19) traktowanie prac pisemnych i ustnych równoważnie;
- 20) stosowanie pracy w parach (w relacji z kolegami zanika strach oceny);
- 21) zlecenie aktywności w domu – systematyczne ćwiczenia;
- 22) rezygnacja z nacisku na ocenianie i naukę fonetyki;
- 23) konstruktywna informacja zwrotna – wskazanie, co i jak uczeń może poprawić;
- 24) stwarzanie sytuacji, w których uczeń będzie mógł odnieść sukces na swoją miarę – będzie mógł swobodnie wypowiedzieć się i być wysłuchany;
- 25) zorganizowanie pomocy koleżeńskiej.

Uczniowie z dysleksją muszą włożyć o wiele więcej pracy i trudu, by nauczyć się tego samego, co ich rówieśnicy bez zaburzeń recepcji. Jeśli jednak ta wyczerpana praca nie przekłada się na pozytywne osiągnięcia w szkole, zniechęcają się, tracą wiarę we własne możliwości, ich samoocena spada. Tacy uczniowie, mimo dobrych możliwości intelektualnych, nie mają wyników adekwatnych do swoich możliwości, mówimy wtedy o uczniach z zespołem nieadekwatnych osiągnięć szkolnych. Dla tej grupy uczniów jest potrzebne szczególnie

wsparcie, zwłaszcza ze strony pedagoga i / lub psychologa. Zadaniem nauczyciela przedmiotu jest jednak takie planowanie pracy, by umożliwić uczniowi sukces: np. przez gradację trudności zadań w teście.

6.3. Kształtowanie kk – przykładowe scenariusze lekcji

1. Temat: Wir beantworten eine E-Mail

Cel:

Uczeń odpowiada na e-maila.

Treści lekcji:

- 1) Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych w zakresie tematu: czas wolny, dzień powszedni.
- 2) Uczeń nazywa czynności dnia powszedniego, pory dnia.
- 3) Uczeń ustala termin spotkania (kompetencja wielojęzyczności, kompetencja rozumienia i tworzenia informacji).
- 4) Uczeń prawidłowo konstruuje e-maila (forma).
- 5) Uczeń stosuje formy grzecznościowe zaimków osobowych.
- 4) Uczeń współpracuje w parze (kk społeczna).

Materiał nauczania:

A. wprowadzany: budowa e-maila

B: utrwalany: słownictwo, budowa zdania

Pomoce dydaktyczne:

– karta pracy: treść e-maila

Formy socjalne:

praca w plenum, indywidualna, w parach

Przebieg zajęć (według modelu E-E-A: Einstieg: pkt 1–2, Erarbeitung: pkt 3–4, Anwendung: pkt 5–7)

	Czynności nauczyciela i uczniów	Forma socjalna	Uwagi metodyczne
1.	Nauczyciel wita uczniów, sprawdza obecność, podaje cel lekcji.	praca w plenum	
2.	Aktywizacja wiedzy: nauczyciel pyta uczniów: 1) <i>Welchen Tag haben wir heute?</i> 2) <i>Was war gestern?</i> 3) <i>Wie heißt der Wochentag nach Samstag?</i>	praca w plenum	

	<p>4) Wann machst du gewöhnlich deine Hausaufgaben? 5) Wann triffst du deine Freunde? ...</p>		
3.	<p>Nauczyciel rozdaje kartki z treścią e-maila i prosi o jego przeczytanie oraz: a) udzielenie odpowiedzi na pytania: – <i>Wer schreibt die E-Mail?</i> – <i>Wer liest die E-Mail?</i> – <i>Warum schreibt Jana die E-Mail?</i> b) sprawdzenie prawdziwości twierdzeń: – <i>Jana hat am Mittwoch viel Zeit.</i> – <i>Konrad lernt für den Test.</i> – <i>Konrad braucht eine neue Hose.</i> – <i>Konrad will am Donnerstag ins Kino gehen.</i> – <i>Janas Oma feiert diese Woche Geburtstag.</i> – <i>Konrad hat Unordnung in seinem Zimmer.</i> – <i>Jana will am Freitag ins Kino gehen.</i></p>	<p>praca indywidualna / praca w parach</p>	<p>karta pracy Kontrola poprawności wykonania zdań – praca w plenum.</p>
4.	<p>Następnie nauczyciel zapisuje na tablicy elementy e-maila i prosi uczniów o dopasowanie do treści e-maila: a. Anrede mit Namen b. Text c. Grußformel d. Name e. Betreff f. E-Mail-Adresse (Schreiber) g. E-Mail-Adresse (Empfänger)</p>	<p>praca indywidualna</p>	<p>Kontrola prawidłowości wykonania – koleżeńska</p>
5.	<p>Uczniowie formułują odpowiedź na e-maila Jany. W odpowiedzi uwzględniają poniższe polecenie: Du kannst am Freitag und am Samstag nicht ins Kino gehen. Schreib eine E-Mail an Jana: – entschuldige dich bei ihr; – schlag einen anderen Termin vor. Pamiętaj o elementach, które powinien zawierać e-mail.</p>	<p>praca indywidualna</p>	
6.	<p>Chętni uczniowie odczytują e-maile przygotowane przez siebie.</p>	<p>plenum</p>	
7.	<p>Zadanie domowe: Nauczyciel prosi każdego ucznia o przesłanie treści e-maila przygotowanego w trakcie lekcji na swój adres służbowy. Teksty zostaną sprawdzone i zostanie udzielona informacja zwrotna: kryteria oceny: uwzględnienie polecenia oraz forma e-maila.</p>		

Nachricht	
von:	jana.horst@mail.com
an:	konrad.konrad@mail.com
Betreff:	Treffen am Donnerstag
<p>Lieber Konrad,</p> <p>vielen Dank für deine E-Mail und die Einladung ins Kino. Leider kann ich am Donnerstag nicht kommen. In der nächsten Woche habe ich viel zu tun. Am Montag will ich mit Mama shoppen gehen. Ich brauche eine neue Hose. Am Dienstag muss ich für Englisch pauken. Wir schreiben am Mittwoch einen Vokabeltest. Ich soll auch ein Geschenk für meine Oma kaufen, sie hat am Mittwoch Geburtstag. Wir besuchen sie. Dazu soll ich in meinem Zimmer Ordnung machen. Erst am Freitag oder am Samstag habe ich Zeit und kann mich mit dir treffen. Vielleicht gehen wir am Freitag ins Kino?</p> <p>Schreib mir schnell zurück.</p> <p>Liebe Grüße Jana</p>	

2. Temat: Wir bestellen in einem Café

Cel:

Uczeń zamawia napoje i potrawy

Treści lekcji:

- 1) Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych w zakresie tematów: napoje, przekąski, desery, zamawianie w kawiarni.
- 2) Uczeń stosuje zwroty: *Ich esse ...*, *Ich trinke ...*, *Ich habe Lust auf ...* / *Ich nehme ...*
- 3) Uczeń wyraża opinię na temat oferowanych potraw / napojów.
- 4) Uczeń współpracuje w parze (kk społeczna).
- 5) Uczeń wyraża swoje upodobania (kk ekspresja kulturalna).

Materiał nauczania:

A. utrwalany: utrwalenie słownictwa w zakresie jedzenia i picia oraz zamawiania i wyrażania opinii o jedzeniu i picciu. Automatyzacja zwrotów: *Ich esse ...*, *Ich trinke ...*, *Ich habe Lust auf ...* / *Ich nehme ...*

Pomoce dydaktyczne:

- plansza do gry : Würfle deine Bestellung
- kostka do gry

Formy socjalne:

praca w plenum, indywidualna, w parach

Przebieg zajęć (według modelu E-E-A: Einstieg: pkt 1–2, Erarbeitung: pkt 3–7, Anwendung: pkt 8–10)

	Czynności nauczyciela i uczniów	Forma socjalna	Uwagi metodyczne
1.	Nauczyciel wita uczniów, sprawdza obecność, podaje cel lekcji.	praca w plenum	
2.	Burza mózgów: uczniowie podają wyrazy, które im się kojarzą z pojęciami: <i>Café</i> .	praca w plenum	
3.	Nauczyciel zapisuje wyrazy na tablicy, następnie przypomina zwroty: <i>Ich esse ...</i> <i>Ich trinke ...</i> <i>Ich habe Lust auf ... / Ich nehme ...</i>	praca w plenum	
4.	Nauczyciel rozdaje uczniom kopie karty pracy: <i>Würfle deine Bestellung</i> . Uczniowie zgodnie z poleceniem formułują swoje zamówienie i zapisują w zeszytcie.	praca indywidualna	karta pracy
5.	Uczniowie podają swoje zamówienia i wyrażają o nich opinie, wykorzystując zwroty z karty pracy.	praca w plenum	
6.	Uczniowie dobierają się w pary, uzupełniają kartę pracy o ceny oferowanych napojów, potraw i deserów.	praca w parach	
7.	Uczniowie ćwiczą w parach według schematu: – <i>Was kostet ...?</i> – <i>... kostet ...</i>	praca w parach	
8.	Nauczyciel prosi o pogrupowanie zwrotów charakterystycznych dla klienta lokalu i kelnera.	praca w parach	
9.	Uczniowie układają krótki dialog pt. „Składam zamówienie w lokalu”. Wykorzystują wybrane zwroty.	praca w parach	Dla uczniów słabszych nauczyciel może przygotować gotowy dialog – rozsypankę.
10.	Uczniowie prezentują na forum swoje dialogi.	praca w plenum	

Würfle deine Bestellung²³

1 Wyobraź sobie, że to los decyduje o twoim zamówieniu. Rzuć trzykrotnie kostką i zaznacz wylosowaną potrawę, napój oraz deser. Sformułuj zamówienie. Wykorzystaj podane słownictwo.

Ich esse ...

Ich trinke ...

Ich habe Lust auf ... / Ich nehme ...

	Gerichte	Getränke	Nachtsch
	 ☐	 ☐	 ☐
	 ☐	 ☐	 ☐
	 ☐	 ☐	 ☐
	 ☐	 ☐	 ☐
	 ☐	 ☐	 ☐
	 ☐	 ☐	 ☐

2 Wyraż swoją opinię na temat wylosowanego zestawu. Wykorzystaj podane słownictwo.

	Prima, ich esse / trinke gern ... Ich bin zufrieden. Ich mag ... Super. Ich habe Lust auf ...
---	---

²³ Zob. *PERFEKT 1*. Książka nauczyciela, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019.

	<p>Ich habe keinen Hunger mehr. Ich esse / trinke nie ... Ich bin unzufrieden. ... mag ich nicht. Ich habe keine Lust auf ...</p>
---	--

3 Do podanych zwrotów dopisz, kto może być autorem danej kwestii: K – kelner czy G – gość.

1. ____: Sie wünschen?
2. ____: Ich möchte ...
3. ____: Was zahle ich?
4. ____: Die Rechnung, bitte.
5. ____: Sonst noch etwas?
6. ____: Ich hätte gern ...

7. Opis zakładanych osiągnięć ucznia

Realizacja celów programu zakłada osiągnięcie poziomu A2 adekwatnie do realizowanej wersji podstawy programowej – III.BS1.2 Poniżej przedstawiono poziom kompetencji A2 według ESOKJ w zakresie pięciu działań językowych. Zakładane osiągnięcia są tożsame z wymaganiami szczegółowymi opisanymi w podstawie programowej.

WIEDZA	RECEPCJA	PRODUKCJA	INTERAKCJA	MEDIACJA
<p>Uczeń posługuje się zakresem środków językowych pozwalających mu na realizację działań językowych w wybranych aspektach wszystkich bloków tematycznych wymienionych w podstawie programowej III.BS1.2 .</p>	<p>SŁUCHANIE: Uczeń rozumie wyrażenia i słowa, związane ze sprawami dla niego ważnymi (np. podstawowe informacje dotyczące jego i jego rodziny, zakupów, miejsca i regionu zamieszkania, zatrudnienia). Rozumie główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach.</p>	<p>MÓWIENIE: Uczeń posługuje się ciągiem wyrażen i zdań, by w prosty sposób opisać swoją rodzinę, innych ludzi, warunki życia, swoje wykształcenie.</p>	<p>REAGOWANIE USTNE: Uczeń bierze udział w zwykłej, typowej rozmowie wymagającej prostej i bezpośredniej wymiany informacji na znane mu tematy. Radzi sobie w bardzo krótkich rozmowach towarzyskich, nawet jeśli nie rozumie wystarczająco dużo, by samemu podtrzymać rozmowę.</p>	<p>PRZETWARZANIE: Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie: – przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych oraz bardzo prostych tekstach obcojęzycznych w zakresie wskazanych bloków tematycznych (patrz: Wiedza); – przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym; – przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.</p>

	CZYTANIE: Uczeń czyta bardzo krótkie, proste teksty; znajduje konkretne, przewidywalne informacje w prostych tekstach dotyczących życia codziennego, takich jak ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy. Rozumie krótkie, proste listy prywatne.	PISANIE: Uczeń pisze krótkie i proste notatki lub wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb, jak również bardzo prosty list prywatny, np. z podziękowaniem za coś.	REAGOWANIE PISEMNIENIE: Uczeń pisze w odpowiedzi na czyjąś wiadomość lub czyjś list krótkie i proste wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb, jak również bardzo prosty list prywatny.	
<p><i>Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia związane z życiem codziennym (m.in. podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Porozumiewa się w prostych, rutynowych sytuacjach komunikacyjnych, w których dochodzi do prostej, bezpośredniej wymiany informacji na tematy znane i typowe. Opisuje swoje otoczenie i porusza sprawy związane z głównymi potrzebami życia codziennego²⁴.</i></p>				

8. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

„Brak należytej informacji zwrotnej stanowi zarówno dla pojedynczego nauczyciela, jak i systemu oświatowego najpoważniejsze zagrożenie rozwoju”²⁵. UNESCO dodaje: „[...] celem oceny nie jest oszacowanie wyników kształcenia, lecz uzyskanie nad nim większej kontroli”²⁶. A zatem jeśli chcemy w pełni „panować” nad procesem kształcenia oraz mieć wpływ na jego kształt i wyniki, powinniśmy przeprowadzać pomiar osiągnięć uczniów, pamiętając, by jego wynik wykorzystywać do udzielenia uczniom informacji zwrotnej pomagającej im się uczyć oraz w celu doskonalenia własnego warsztatu pracy.

W prezentowanym programie zakłada się podział wymagań na podstawowe i ponadpodstawowe. Pierwsze – podstawowe, czyli łatwe do opanowania, pewne naukowo, praktyczne, niezbędne do dalszego kształcenia i użyteczne, za których opanowanie uczeń może otrzymać ocenę dostateczną. Drugie – ponadpodstawowe – to te trudne do opanowania, twórcze, teoretyczne, naukowe, za których opanowanie uczeń może otrzymać ocenę dobrą lub wyższą.

Taki podział wymagań na podstawowe (fundament obowiązujący każdego ucznia w grupie) oraz ponadpodstawowe pozwala na stosowanie indywidualizacji i np. nauczania dwustopniowego.

²⁴ Opracowane na podstawie: <http://europass.cedefop.europa.eu/pl/resources/european-language-levels-cefr>

²⁵ Prof. B. Niemięko.

²⁶ Cytat z materiałów szkoleniowych: J. Ochendusko, WCDN, Wrocław, 2007/2008.

8.1. Podstawa oceniania

Ocenianie ucznia powinno przebiegać zgodnie z zapisami ujętymi w statucie placówki i regulującymi kwestię oceniania wewnątrzszkolnego²⁷. W ramach oceniania przedmiotowego nauczyciel odnosi się do wymagań edukacyjnych, które podaje uczniom na początku każdego roku szkolnego, i rozpoznaje poziom i postępy w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności wynikających z wariantu realizowanej podstawy programowej (III.BS1.2).

W tym celu na początku klasy pierwszej zaleca się przeprowadzenie diagnozy wstępnej i zbadanie poziomu umiejętności uczniów z drugiego etapu edukacyjnego. Diagnoza wstępna będzie punktem odniesienia dla diagnoz przeprowadzanych w trakcie cyklu. Ocenianiu podlegają osiągnięcia edukacyjne ucznia, tj. stan wiedzy i umiejętności uczniów oraz postępy czynione przez ucznia. Wymagania edukacyjne podawane na początku każdej klasy powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia (m.in. na podstawie orzeczeń i opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Edukacji Narodowej w kwestii oceniania i promowania uczniów, niezależnie od przyjętych w szkole zasad i skali oceniania (np. punktowa, ocena opisowa, średnia ważona), ocenę roczną należy wyrazić w sześciostopniowej skali od 1 do 6.

W wyniku oceniania ma miejsce m.in.:

- a) informowanie ucznia, rodzica lub prawnego opiekuna i nauczyciela o poziomie osiągnięć edukacyjnych oraz postępach ucznia;
- b) udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu rozwoju, rozwijaniu uzdolnień, pokonywaniu trudności;
- c) motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu.

8.2. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

Do sprawdzania wiedzy, umiejętności i postępów edukacyjnych ucznia należy stosować różnorodne narzędzia pomiaru, takie jak: **obserwacja ucznia w trakcie zajęć edukacyjnych, udział w ćwiczeniach, testy, sprawdziany, prace pisemne, kartkówki, wypowiedzi ustne, prace domowe, udział w pracach projektowych** oraz inne przewidziane w wewnątrzszkolnych zasadach oceniania. Oceny ucznia są jawne: na prośbę ucznia, jego rodzica lub prawnego opiekuna podlegają uzasadnieniu, a ocenione prace pisemne – wglądowi (na zasadach określonych w Statucie). Każdą ocenę można poprawić w trybie określonym w wewnątrzszkolnych zasadach oceniania. Sprawdziany i ich zakres są zapowiadane z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem, kartkówki z bieżącego materiału nie podlegają tej zasadzie. Sprawdziany, kartkówki lub prace pisemne zapowiadane przez nauczyciela są obowiązkowe. O terminach i zakresie prac domowych nauczyciel informuje na bieżąco. Ocena roczna zostaje ustalona zgodnie z zasadami wewnątrzszkolnego oceniania.

²⁷ Ustawa o systemie oświaty, art. 44b.

8.3. Wymagania niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen

Ogólne kryteria oceniania należy odnieść do wymagań edukacyjnych sformułowanych dla uczniów w odniesieniu po podstawy programowej III.BS1.2.

	POZIOM PODSTAWOWY			POZIOM PONADPODSTAWOWY		
	OCENA NIEDOSTATECZNA	OCENA DOPUSZCZAJĄCA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA DOBRA	OCENA BARDZO DOBRA	OCENA CELUJĄCA
		NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	BARDZO WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
Wiadomości: środki językowe, fonetyka i ortografia	Uczeń nie spełnia większości kryteriów, by otrzymać ocenę dopuszczającą, tj. nie opanował podstawowej wiedzy i nie potrafi wykonać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela. Braki w wiadomościach i umiejętnościach są na tyle rozległe, że uniemożliwiają mu naukę na kolejnych etapach.	Uczeń: • zna ograniczoną liczbę podstawowych słów i wyrażeń; • popełnia liczne błędy w ich zapisie i wymowie; • zna proste, elementarne struktury gramatyczne wprowadzone przez nauczyciela; • popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne we wszystkich typach zadań, które wykonuje z pomocą nauczyciela.	Uczeń: • zna część wprowadzonych słów i wyrażeń; • popełnia sporo błędów w ich zapisie i wymowie; • zna większość wprowadzonych struktur gramatycznych; • popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych w trudniejszych zadaniach.	Uczeń: • zna większość wprowadzonych słów i wyrażeń; • zwykle poprawnie je zapisuje i wymawia; • zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne; • popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne.	Uczeń: • zna niemalże wszystkie wprowadzone słowa i wyrażenia; • poprawnie je zapisuje i wymawia; • zna i stosuje niemalże wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne; • popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, które zwykle potrafi samodzielnie poprawić.	Uczeń w wysokim stopniu (95%) spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą.
Umiejętności		Recepcja Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela, w bardzo ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na słuchanie – rozumie pojedyncze słowa; • rozumie ogólny sens	Recepcja Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela; • częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie.	Recepcja Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela; • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie.	Recepcja Uczeń: • rozumie polecenia nauczyciela; • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie; • zwykle potrafi uzasadnić swoje odpowiedzi.	

		prze czytanych tekstów, w ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na czytanie.				
		<p>Produkcja</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi ucznia nie są płynne i są bardzo krótkie: wyrazy, zdania pojedyncze, w formie pisemnej dwa, trzy zdania; uczeń przekazuje i uzyskuje niewielką część istotnych informacji; wypowiedzi ucznia są w dużym stopniu nielogiczne i niespójne; uczeń stosuje niewielki zakres słownictwa i struktury; uczeń popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne, które mogą zakłócać komunikację. 	<p>Produkcja</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi ucznia nie są zbyt płynne, ale mają dostateczną długość; uczeń przekazuje i uzyskuje większość istotnych informacji; wypowiedzi ucznia są częściowo nielogiczne i niespójne; uczeń stosuje słownictwo i struktury odpowiednie do formy wypowiedzi; uczeń popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych, które nie zakłócają jednak komunikacji. 	<p>Produkcja</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi / prace pisemne ucznia są dość płynne i mają odpowiednią długość; uczeń przekazuje i uzyskuje wszystkie istotne informacje; wypowiedzi ucznia są logiczne i w miarę spójne; uczeń stosuje adekwatne do tematu słownictwo i struktury; uczeń popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne niezakłócające komunikacji; pisząc, uczeń stosuje odpowiednią formę i styl. 	<p>Produkcja</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi / prace pisemne ucznia są płynne i mają odpowiednią długość; uczeń przekazuje i uzyskuje wszystkie wymagane informacje; wypowiedzi ucznia są logiczne i spójne; uczeń stosuje bogate słownictwo i struktury; uczeń popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne; uczeń stosuje odpowiednią formę i styl. 	

9. Ewaluacja programu

W celu oceny skuteczności programu zaleca się podejmowanie – przez nauczyciela realizującego program – działań ewaluacyjnych, które pozwolą na ocenę realizacji zapisów w podstawie programowej, w tym skuteczności stosowanych metod, na ocenę przydatności treści kształcenia oraz na ocenę atrakcyjności zajęć dla uczniów.

Przedmiotem ewaluacji powinny być:

- 1) stopień realizacji podstawy programowej;
- 2) skuteczność zastosowanych metod i technik pracy,
- 3) atrakcyjność programu dla uczniów.

Pytania kluczowe ewaluacji to:

- 1) Czy została zrealizowana podstawa programowa i w jakim stopniu? (ocena jakościowa stopnia realizacji celów i treści z podstawy programowej)
- 2) Czy zastosowane metody i techniki pracy służą osiągnięciu zakładanych celów?
- 3) Czy zajęcia prowadzone metodami wskazanymi w programie były dla uczniów atrakcyjne?

W celu zbadania stopnia realizacji podstawy programowej zaleca się przyjęcie następujących narzędzi ewaluacyjnych: kartkówki, testy, diagnozy, analiza dokumentacji szkolnej, obserwacja uczniów.

Uczniowie powinni przeprowadzać również samoocenę. Można wykorzystać do tego celu przygotowane arkusze ewaluacyjne, np. z serii *PERFEKT*, *Infos aktuell* oraz *Infos zum Beruf – profil budowlany*.

PERFEKT

Meine EvaluationKapitel 1

Ich kann schon ... (Potrafię...)

1 Fragen beantworten (odpowiedzieć na pytania)

1 Wie geht es dir?

2 Wie ist deine Telefonnummer?

3 Magst du Reisen?

4 Was machst du im Internet?

4 mich selbst beschreiben (opisać siebie)

Jasdaś na kursia językowym w Berlinia. Pzedstaw się w grupia: podaj imię, wiek i miasto zamieszkania. Wymień też swoje zainteresowania.

2 auf Deutsch reagieren (reagować po niemiecku)

1 Poproś na kursie opiekuna grupy o przeliczenie nazwiska.

2 Zapytaj koleżankę, czy lubi książki.

3 Dowiedz się o miejsce zamieszkania kolegi.

4 Potęgnaj się z przyjaciółmi.

5 ein Formular ausfüllen (wypełnić formularz)

Wypełnij formularz zgłoszeniowy na kurs językowy.

Sprachschule Lingua PLUS

~~~~~ Formular ~~~~~

Name: _____

Vorname: _____

Alter: _____

Adresse: _____

Hobbys: _____

E-Mail-Adresse: _____

Telefonnummer: _____

3 1.00 Texte verstehen (rozumieć teksty)

Przeczytaj tekst i przekreśl niewłaściwe wyrazy. Następnie posłuchaj nagrania i sprawdź rozwiązania.

Mein ¹Vorname / Nachname ist Vorortika.
Ich ²habe / bin 15 Jahre alt. Ich komme ³in / aus Deutschland und wohne in Berlin. Ich ⁴lerne / chatte Polnisch und Englisch. Ich mag Fotografieren.
Meine Freundin findet mein Hobby ⁵so laia / freundlich. Ich kann aber den ganzen Nachmittag im ⁶Link / Netz sein und interessante Fotos hochladen. Internetsurfer schreiben Kommentare und wir ⁷chatten / verstehen dann. Die Kommentare ⁸haben / sind positiv und sehr freundlich.
Ich finde das cool.

Infos aktuell

Przygotowując się do sprawdzianu, sprawdź, czy potrafisz...

- witać się i żegnać z innymi
- przedstawiać siebie i innych
- pytać o wiek i podawać swój wiek
- zasięgać informacji na temat innych osób
- wyrażać opinię na temat przedmiotów szkolnych
- opisywać przebieg lekcji
- rozmawiać o planie lekcji
- opowiadać o wyposażeniu sali lekcyjnej
- rozmawiać ze sprzedawcą w sklepiku szkolnym

oraz

- odmieniać czasownik *sein*
- odmieniać czasowniki w czasie teraźniejszym
- zadawać pytania szczegółowe i pytania o rozstrzygnięcie
- odmieniać czasownik *haben*
- używać rzeczowników w mianowniku (*Nominativ*) i bierniku (*Akkusativ*)
- używać rzeczowników z rodzajnikiem określonym i nieokreślonym

Infos zum Beruf – profil budowlany

Po zakończeniu tego rozdziału potrafię...

☐ rozmawiać o formach oraz warunkach zatrudniania i wynagradzania pracowników branżowych.	☐	☐	☐
☐ rozmawiać o swoim życiu zawodowym.	☐	☐	☐
☐ uzyskiwać informacje dotyczące życia zawodowego innych osób.	☐	☐	☐
☐ udzielać odpowiedzi na pytania w czasie rozmowy kwalifikacyjnej.	☐	☐	☐
☐ udzielać wskazówek i porad związanych z podpisaniem umowy o zatrudnieniu.	☐	☐	☐

Atrakcyjność stosowanych metod nauczania można zbadać, stosując ankiety ewaluacyjne w trakcie i na zakończenie cyklu kształcenia, analizując dokumentację szkolną (oceny i frekwencję) oraz obserwując na bieżąco uczniów. Na podstawie uzyskanych danych należy wyciągnąć wnioski i wprowadzić stosowne modyfikacje w programie w celu podniesienia jakości pracy własnej i podniesienia wyników kształcenia.

Powodzenia w realizacji celów!

Anna Abramczyk

Literatura źródłowa

- R. Arends**, *Uczymy się nauczać*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 2002
- P. Bimmel, U. Rampillon**, *Lernerautonomie und Lernstrategien*, Langenscheidt, Berlin, 2000
- I. Dzierzowska**, *Jak uczyć metodami aktywnymi*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2005
- Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa, 2003
- Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa, 2006
- H. W. Huneke, W. Steinig**, *Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung*, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 2005
- H. Komorowska**, *Ćwiczenia komunikacyjne w nauce języków obcych*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1996
- H. Komorowska**, *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2003
- H. Komorowska**, *O programach prawie wszystko*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1999
- H. Komorowska**, *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – ocena – testowanie*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2007
- K. Kruszewski**, (red.) *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2009
- B. Niemierko**, *Między oceną szkolną a dydaktyką. Bliżej dydaktyki*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1991
- J. Roche**, *Fremdsprachenerwerb. Fremdsprachendidaktik*, UTB basics. Francke Verlag, Tübingen und Basel, 2008
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia,*

kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. poz. 1679)

M. Taraszkiewicz, *Jak uczyć jeszcze lepiej, czyli szkoła pełna ludzi*, Arka, Poznań, 2002

W. Wilczyńska, *Uczyć czy być nauczonym? O autonomii w przyswajaniu języka obcego*, Warszawa – Poznań, 1999

M. Żylińska, *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, 2013

B. Jaroszewicz, J. Szurmant, A. Wojdat-Niklewska, *PERFEKT 1. Podręcznik*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019

B. Jaroszewicz, J. Szurmant, A. Wojdat-Niklewska, *PERFEKT 2. Podręcznik*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019

P. Dudek, D. Kin, M. Ostrowska-Polak, *PERFEKT 1. Zeszyt ćwiczeń*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019

C. Serzysko, B. Sekulski, N. Drabich, T. Gajownik, *Infos aktuell 1. Podręcznik*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019

B. Sekulski, N. Drabich, T. Gajownik, C. Serzysko, *Infos aktuell 2. Podręcznik*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019

B. Sekulski, N. Drabich, T. Gajownik, C. Serzysko, *Infos aktuell 2. Zeszyt ćwiczeń*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019

E. Pozłótka, *Infos zum Beruf – profil budowlany*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2013

K. Rzepka, *Infos zum Beruf – profil mechaniczny i górnictwo-hutniczy*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2013

P. Przywara, *Infos zum Beruf – profil elektryczno-elektroniczny*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2013

M. Pniewska, *Infos zum Beruf – profil turystyczno-gastronomiczny*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2014